Nästan hemma

Uppföljning av avtal enligt 17 a § LSS
och andra äldre avtal

Socialstyrelsen

Länsstyrelserna

Socialstyrelsen klassificerar sin utgivning i olika dokumenttyper. Detta är *en Tillsynsåterföring.* Det innebär att den innehåller en sammanställning av iakttagelser och resultat från regional eller riksomfattande verksamhetstillsyn inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, hälsoskyddet och smittskyddet. Till tillsynsåterföring räknas också sammanställningar av Lex Maria- och andra anmälningsärenden. Medverkande myndigheter svarar för innehåll och slutsatser.

Artikelnr 2005-109-35

Publicerad www.socialstyrelsen.se, december 2005

Förord

I den här rapporten redovisas resultatet av regeringens uppdrag till Socialstyrelsen, att i samverkan med länsstyrelserna följa upp avtal om kostnadsansvar för insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

I rapporten redovisas hur många och vilken typ av avtal som kommunerna tecknat för insatsen bostad med särskild service för barn eller ungdomar respektive för vuxna som bor i en annan kommun än den som fattat beslutet och är ansvarig för kostnaden för insatsen. Vidare redovisas de avtal som har upphört och anledningar till det samt vilka konsekvenser det har fått för den enskilde.

Uppföljningen har genomförts inom ramen för Socialstyrelsens och länsstyrelsernas nationella program för social tillsyn. I arbetsgruppen har följande personer ingått: *Ulla Clevnert*, Socialstyrelsen, *Ulla Essén*, Länsstyrelsen i Stockholms län, *Ulf Prahl*, Länsstyrelsen i Hallands län, *Jörgen Sperens*, Länsstyrelsen i Östergötlands län och *Birgitta Wennermark*, Länsstyrelsen i Kronobergs län. Till arbetsgruppen har jurist *Pär Ödman,* Socialstyrelsen, och statistiker *Kerstin Westergren,* Socialstyrelsen, adjungerats. Från statistikenheten vid Socialstyrelsen har dessutom *Anna Flöjte* och *Lamia Spahic* medverkat.

Åsa Börjesson
Avdelningschef
Socialstyrelsen

Inger Eriksson
Länsråd
Dalarnas län

Innehåll

Förord 3

Sammanfattning 7

Resultat från undersökningen 7
Tecknande av avtal 7
Uppsägning av avtal 7
Konsekvenser för den enskilde 8

Socialstyrelsens och länsstyrelsernas slutsatser 8

Inledning 9

Bakgrund 9

Uppdraget 10

Syfte, metod och frågeställning 10
Syfte 10
Avgränsningar 10
Metod – enkätundersökning 10
Metod – tillsynsärenden och domar 12
Referensmöten, samråd och kontakter 13

Resultat 14

Redovisning av enkätundersökningen 14
Avtal om kostnadsansvar för boende för barn eller ungdom enligt 9 § 8 LSS 16
Avtal om kostnadsansvar för boende för vuxna enligt 9 § 9 LSS 18

Konsekvenser för den enskilde 21
Länsstyrelsernas agerande 22
Domar i förvaltningsdomstol 22
Beslut från JO 22
Synpunkter från intresseorganisationerna 23
Exempel på konsekvenser för den enskilde 23

Utjämning av LSS-kostnader 23
Utredningen (SOU 2002:103) 23
Propositionen (2002/03:151) 24
Rekommendationer från kommunförbunden 24

Diskussion och analys 26

Tecknande av avtal 26
Avtal har förekommit länge 26
Bristande planering ger begränsad delaktighet 26
Enskild verksamhet – en faktor att räkna med 27
Tillförsäkras den enskilde goda levnadsvillkor? 28

Uppsägning av avtal 28
Rimliga orsaker till att avtal enligt 17 a § LSS sägs upp 28
Enskilda personer kan vara ovetande om att avtal är tecknade 28
Uppsägning av äldre avtal ses som en konsekvens av kostnadsutjämningssystemet 29
Enskilda personer har kommit i kläm när kommuner varit oense 30

Oklarheter i lagstiftningen **30**
Vad är att betrakta som ett avtal enligt 17 a § LSS? 30
Behövs 17 a § LSS för barn och ungdomar? 30
Hur förhåller sig begreppet kostnadsansvar till begreppet ansvar? 31
Kan förhandsbesked sökas när man redan bor i kommunen? 32

Slutsatser ***33***
Tecknande av avtal 33
Uppsägning av avtal 33
Den enskildes delaktighet och rättssäkerhet 33
Behov av tydliggöranden i lagstiftningen 34

Referenser ***35***
Bilagor ***37***
Bilaga 1 Regeringsbeslut 37
Bilaga 2 a Missiv till enkät 41
Bilaga 2 b Enkät A 43
Bilaga 2 c Enkät B 47
Bilaga 2 d Förekomst av avtal – sammanställningsenkät 53
Bilaga 3 Tabell A 55
Bilaga 4 a Tabell B 69
Bilaga 4 b Tabell C 73
Bilaga 5 Konsekvenser för den enskilde – exempel 75
Bilaga 6 Lagtext 77

Sammanfattning

I den här rapporten redovisas resultatet av regeringens uppdrag till Socialstyrelsen att i samverkan med länsstyrelserna följa upp avtal om kostnadsansvar för insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. I uppdraget har ingått att följa upp och analysera betydelsen av 17 a § LSS ur ett brukar- och rättssäkerhetsperspektiv. Vidare har uppdraget inneburit att ta reda på hur frekvent det är att avtal sägs upp, vilka konsekvenser det får för den enskilde och hur rättssäkerheten har beaktats i samband med uppsägning av avtal.

Undersökningen har genomförts inom ramen för Socialstyrelsens och länsstyrelsernas nationella program för social tillsyn.

Resultat från undersökningen

Tecknande av avtal

- Den 30 september 2003 fanns det cirka 1 750 avtal om kostnadsansvar för bostad med särskild service för barn eller ungdom respektive för vuxna. Två tredjedelar av avtalen gällde vuxna och av dem hade 70 procent tecknats före 1996, dvs. före kommunaliseringen.
- Under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005 har nästan 400 avtal tecknats. Drygt 60 procent av de här avtalen gällde barn och ungdomar.
- Det vanligaste skälet till att avtal har tecknats för boende för barn och ungdomar är att de ska gå i skola, främst gymnasiesärskola, på annan ort.
- När det gäller vuxna är det vanligaste skälet till att avtal har tecknats efter 1996, enligt vad kommunerna anger, att den enskilde har ett komplicerat funktionshinder och har behov av en anpassad boendelösning eller har begärt en speciell inriktning i boendet.

Uppsägning av avtal

- Under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005 har cirka 850 avtal sagts upp. Av dessa gällde 300 avtal barn och ungdomar och 550 avtal gällde vuxna.
- Det huvudsakliga skälet till att avtal som rör barn och ungdomar sagts upp är att de avslutat sin skolgång och flyttat tillbaka till den kommun där föräldrarna bor.
- Av de uppsagda avtalen som gällde vuxna var nästan 80 procent avtal som tecknats före 1996, dvs. när landstinget var huvudman för verksamheten. Som det huvudsakliga skälet för uppsägning hänvisar kommunerna till kostnadsutjämningssystemet.

- För uppsagda avtal som gällde vuxna och som tecknats efter 2001, då 17 a § LSS trädde i kraft, var det vanligaste skälet till uppsägningen, som kommunerna uppgav, att den enskilde själv begärt en förändring.
- Kommunförbund i olika län har i samband med att beslut fattades om kostnadsutjämningssystemet för LSS-insatser rekommenderat kommunerna att säga upp vissa avtal.

Konsekvenser för den enskilde

- Av de vuxna som hade avtal som tecknats före 2001 bor 90 procent kvar i samma bostad även sedan avtalet har sagts upp. Av dem som hade avtal som tecknats 2001 och senare och där avtalen därefter sagts upp hade nästan hälften flyttat tillbaka till den kostnadsansvariga kommunen medan drygt en tredjedel bodde kvar.
- Länsstyrelserna har rapporterat 12 tillsynsärenden till arbetsgruppen som rört uppsägning av avtal och som initierats av anmälan från en enskild person eller från en kommun. Länsstyrelserna har främst kritiserat brister i inflytande och medbestämmande för den enskilde samt att kommunerna informerat otillräckligt.
- Domar och beslut från förvaltningsdomstolar har rört förhandsbesked och om innehållet i insatsen bostad med särskild service uppfyller goda levnadsvillkor.

Socialstyrelsens och länsstyrelsernas slutsatser

Socialstyrelsen och länsstyrelserna kan konstatera att

- 17 a § LSS är väl känd i kommunerna och bestämmelsen tycks i huvudsak tillämpas på ett korrekt sätt
- det finns en risk för att kommunerna använder 17 a § LSS i stället för att planera för och bygga ut egen verksamhet
- uppsägning av avtal som är tecknade enligt 17 a § LSS har rimliga orsaker, som att den enskilde flyttar tillbaka till hemkommunen, att skolgång på annan ort avslutas eller att den enskilde själv tar initiativ till någon annan förändring
- uppsagda avtal, som tecknats före kommunaliseringen, har huvudsakligen sagts upp som en konsekvens av utjämningssystemet
- den enskilde har i stor utsträckning varit delaktig i samband med att avtal enligt 17 a § LSS tecknats eller sagts upp
- uppsägningar av avtal har endast i ett fåtal fall lett till konflikter mellan kommuner, men i de fall kommuner har tvistat om ansvar har det förekommit att den enskildes rättssäkerhet åsidosatts
- lagstiftningen bör förtydligas på flera områden när det gäller 17 a § LSS, bl.a. om regleringen gäller retroaktivt för perioden 1996 t.o.m. 2000, om regleringen över huvud taget behövs när det gäller barn och ungdomar samt om förutsättning för att ansöka om förhandsbesked.

Inledning

Bakgrund

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag (bilaga 1) att i samverkan med länsstyrelserna följa upp avtal om kostnadsansvar för personer med insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

När LSS trädde i kraft den 1 januari 1994 övergick merparten av landstingens ansvar för omsorger om utvecklingsstörda m.fl. till kommunerna. Kommunaliseringen genomfördes vid olika tidpunkter i olika delar av landet och var helt genomförd den 1 januari 1996. I samband med kommunaliseringen gjordes en skatteväxling mellan kommunerna och respektive landsting. Med stöd av 17 § LSS (bilaga 6) kunde kommunerna inom ett landstingsområde dessutom lämna ekonomiskt bidrag till varandra för att utjämna de kostnadsskillnader som annars skulle uppstå till följd av den tidigare ojämnt utbyggda verksamheten, s.k. mellankommunala utjämningssystem.

Ett år efter att LSS trädde i kraft infördes i 4 § lagen (1993:388) om införande av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, införandelagen (bilaga 6), en möjlighet att träffa avtal om kostnadsansvar för personer som tidigare varit bosatta inom ett landsting, men som före den 1 januari 1996 flyttat till en kommun i ett annat landsting.

Efter den 1 januari 1996 fanns inte längre något lagstöd i LSS för att teckna nya avtal om bibehållet kostnadsansvar för en person som hemkommunen ordnade en ”LSS-bostad” åt i en annan kommun. Däremot fanns, och finns fortfarande, stöd för att behålla kostnadsansvaret för barn och ungdomar som till följd av sin skolgång vistas i en annan kommun. Detta följer av folkbokföringslagens (1991:481) bestämmelser om rätt folkbokföringsort. Kommunernas ansvar enligt LSS, som regleras i 16 § LSS (bilaga 6), innebar då liksom nu ett ansvar för dem som är bosatta i kommunen. Trots att det inte fanns lagstöd för det fortsatte kommuner att ”köpa platser” för vuxna i andra kommuner, oftast i verksamheter i enskild regi.

För att skapa förutsättningar för kommunerna att fullgöra sina skyldigheter enligt LSS infördes den 1 januari 2001 en möjlighet för kommunerna att teckna avtal om kostnadsansvar för insatser enligt 9 § LSS för en enskild person som inte längre är eller kommer att vara bosatt i kommunen. Bestämmelsen finns i 17 a § LSS (bilaga 6) och avtal om kostnadsansvar kan tecknas när särskilda skäl föreligger.

Ända sedan LSS trädde i kraft har skillnader i kostnader mellan kommunerna för LSS-insatser diskuterats. Flera statliga utredningar har belyst kostnadsskillnaderna och påtalat att någon form av nationellt utjämningssystem är nödvändigt. Den parlamentariska kommitté som tillsattes i december 2000 lade i sitt slutbetänkande (SOU 2002:103) fram ett förslag om ett utjämningssystem som kom att träda i kraft den 1 mars 2004. Det nationella utjämningssystemet regleras i två nya lagar; lagen (2003:887) om ut-

jämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt LSS samt lagen (2003:886) om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt LSS. Vidare har kommunen genom 15 a § LSS skyldighet att lämna vissa personuppgifter till Socialstyrelsen för enskilda som beviljats insatser enligt 9 § LSS. Det nya utjämningssystemet förutsätter att de länsvisa mellankommunala utjämningssystemen upphör.

Uppdraget

Uppdraget innebär att ur ett nationellt perspektiv följa upp hur många avtal enligt 17 a § LSS, avtal enligt 4 § införandelagen samt andra individuella avtal om kostnadsansvar för insatser enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS som finns samt i vilken utsträckning dessa avtal sägs upp, överlåts eller dylikt.

Uppdraget innefattar även en uppföljning av hur bestämmelsen enligt 17 a § LSS tillämpas, hur brukar- och rättsäkerhetsperspektivet tas till vara i samband med att avtal enligt 17 a § LSS tecknas, hur rättssäkerheten beaktas i samband med uppsägning av avtal samt vilka konsekvenser sådana uppsägningar fått för de enskildas livsvillkor.

Redovisningen till regeringen ska utöver ovanstående uppgifter innehålla uppgifter om vilka kommuner som sagt upp avtal samt hur länsstyrelsen agerar när sådana avtal sägs upp. Vidare ska en analys ur ett brukar- och rättssäkerhetsperspektiv lämnas om betydelsen av 17 a § LSS och dess funktion i relation till möjligheten att begära förhandsbesked.

I uppdraget till Socialstyrelsen påpekar regeringen att de nya lagarna om kostnadsutjämning inte har ändrat på några förutsättningar när det gäller insatser och myndighetsutövning enligt LSS, men att kommuner nu verkar ta utjämningssystemet som grund för uppsägningar av avtal.

Syfte, metod och frågeställning

Syfte

Syftet är att få kunskap om vilka avtal som finns och hur vanligt det är att avtal sägs upp. Syftet är vidare att belysa hur den enskildes rättssäkerhet beaktas och hur rätten till goda levnadsvillkor tillgodoses i samband med att avtal enligt 17 a § LSS tecknas samt i samband med att dessa avtal och motsvarande äldre avtal sägs upp.

Avgränsningar

Undersökningen gäller såväl barn och ungdomar som vuxna. Avtal som gäller barn eller ungdomar i familjehem enligt 9 § 8 LSS ingår dock inte i undersökningen.

Metod – enkätundersökning

Undersökningen bygger på uppgifter om avtal som samlats in med hjälp av postenkäter från landets kommuner under hösten 2005. Samtliga 290 kom-

muner ingår i undersökningen. Uppgifter för Stockholm, Göteborg och Malmö har samlats in på stadsdelsnivå.

Undersökningspopulation

Undersökningspopulationen är indelad i två delpopulationer. Den ena utgörs av samtliga avtal i landet om kostnadsansvar för personer som hade boende enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS i en annan kommun än den kostnadsansvariga kommunen den 30 september 2003. Den andra delpopulationen utgörs av samtliga avtal i landet om kostnadsansvar för personer som hade boende enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS i en annan kommun än den kostnadsansvariga kommunen och som började gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005.

Datainsamling

Tre enkäter konstruerades för uppgiftsinsamlingen. Enkät A (bilaga 2 b) gällde uppgifter om avtalen i den första delpopulation och enkät B (bilaga 2 c) gällde uppgifter om avtalen i den andra delpopulationen. Den tredje enkäten (bilaga 2 d) var en sammanställningsenkät med frågor om förekomsten av dessa avtal. De tre enkäterna var postenkäter.

Syftet med enkäterna var att få svar på följande frågor:

- Hur många avtal om boende fanns den 30 september 2003, avseende en enskild person, mellan en kommun och en annan kommun eller mellan en kommun och en enskild verksamhet i en annan kommun?
- När tecknades avtalet ursprungligen?
- Hur många avtal har tecknats under tiden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005? För vilka personer och mellan vilka parter har avtalen tecknats?
- Av vilka skäl tecknades avtalen?
- Vilka avtal har sagts upp under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005?
- Av vilka skäl sades avtalen upp?
- På vilket sätt har den enskilde varit delaktig inför beslutet att teckna respektive säga upp avtal?
- Vilken blev konsekvensen för den enskilde när avtalet sades upp?

Länsstyrelserna ansvarade för utskick av enkäterna till samtliga kommuner i respektive län. Länsstyrelserna samlade även in svaren och gjorde en första granskning av enkäterna samt raderade personnumret, förutom födelseåret, på enkäterna. Därefter skickades enkäterna till Socialstyrelsen för dataregistrering och bearbetning.

Statistiska mått och redovisningsgrupper

De statistiska mått som har tagits fram är totalsummor och andelar. Öppna svar har sammanställts fråga för fråga. De öppna svaren har främst använts för att ge en kvalitativ bild av olika företeelser samt för kvalitetsgranskning.

De redovisningsgrupper som förekommer är dels avtal som gäller personer som har insatsen boende enligt 9 § 8 LSS, dels avtal om insatsen boende enligt 9 § 9 LSS. Vidare görs redovisning efter när avtalen tecknades: före den 1 januari 1996, under perioden 1 januari 1996 t.o.m. 31 december 2000, under perioden 1 januari 2001 t.o.m. 30 september 2003 eller under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005.

Statistisk kvalitet

Bortfall

Samtliga kommuner utom Ragunda och Robertsfors har besvarat enkäterna. Av Socialstyrelsens statistik över LSS-insatser den 1 oktober 2003 framgår att dessa två kommuner inte hade några personer med bostad med särskild service enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS som bodde i andra kommuner vid denna tidpunkt.

Kommunerna Jönköping, Värnamo och Vetlanda inkom med sina enkätsvar då bearbetningen redan var avslutad. Därför ingår inte uppgifterna från dessa kommuner i de redovisade resultaten. Detsamma gäller för delar av Strömsunds svar. De här avtalen finns dock med i bilaga 3. Totalt gäller det för 25 avtal. Det innebär ett bortfall på 2 procent av landets kommuner och ett bortfall på cirka 2 procent av samtliga avtal. I ytterligare cirka 3 procent av de bearbetade enkäterna saknas uppgifter om vilka redovisningsgrupper avtalen hör till. Dessutom tillkommer mindre bortfall på enstaka frågor. Det totala bortfallet bedöms vara mindre än 10 procent i de redovisade resultaten. Det inkluderar inte det eventuella bortfall som kan bero på att kommunerna inte har rapporterat in samtliga avtal som har efterfrågats. Det är okänt om den senare typen av bortfall förekommer.

Någon bortfallskomplettering har inte gjorts.

Mätfel

Ett mätfel uppstår då en angiven uppgift avviker från det sanna värdet. Det kan uppstå om t.ex. en fråga är formulerad så att den kan missförstås. Uppgiften kanske inte finns tillgänglig. För att reducera mätfelen har de insamlade uppgifterna granskats av länsstyrelserna. Denna granskning har resulterat i ett flertal kontakter med uppgiftslämnarna för förtydliganden och rättningar. Trots detta kan det fortfarande finnas fel i det insamlade materialet, t.ex. kan enstaka avtal som avser boende i familjehem ingå. För frågor i enkäten som har fasta svarsalternativ, varav ett alternativ är ”annat ange vad”, har de öppna svaren granskats. I ett flertal fall har det som har angetts under ”annat” då kunnat föras över på ett av de fasta svarsalternativen.

Metod – tillsynsärenden och domar

Arbetsgruppen har från samtliga länsstyrelser begärt att få ta del av tillsynsärenden, domar som länsstyrelserna känner till samt övrigt material som berör området avtal. Även ärenden som rör förhandsbesked i samband med uppsägning av avtal har begärts in. Sex länsstyrelser har bidragit med material och ärenden som haft betydelse för uppdraget.

Med utgångspunkt från tillsynsärenden och domar har delaktighet, rättssäkerhet och goda levnadsvillkor granskats.

Referensmöten, samråd och kontakter

Arbetsgruppen har träffat referenspersoner från Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB), Riksföreningen Autism (RFA) och Föreningen Sveriges Dövblinda (FSDB) för diskussion kring rättssäkerhet och konsekvenser för enskilda i samband med att avtal sägs upp.

Samråd har genomförts med Sveriges Kommuner och Landsting vad gäller enkätundersökningen. Diskussioner har även förts om olika problemställningar i samband med uppsägning av avtal och om otydligheter i lagstiftningen.

Arbetsgruppens medlemmar har även haft kontakter med företrädare för olika kommuner för att få information om frågor kring avtal, uppsägningar med mera.

Resultat

Redovisning av enkätundersökningen

Kommunerna har redovisat sammanlagt 2 171 avtal om kostnadsansvar som gällde en enskild person med beslut om insats enligt 9 § 8 LSS (bostad med särskild service för barn eller ungdom) eller 9 § 9 LSS (bostad med särskild service för vuxna) och som bodde eller hade bott i en annan kommun än den som hade fattat beslutet och var kostnadsansvarig.

Avtalen var tecknade mellan kommuner eller mellan en kommun och en enskild verksamhet i en annan kommun. I bilaga 3 redovisas per kommun och län det antal avtal som gällde den 30 september 2003, det antal avtal som tillkommit under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005 samt antalet uppsagda avtal under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005. I bilagan ingår samtliga avtal, vilket även inkluderar 25 tecknade avtal (varav 9 har sagts upp) som inrapporterades för sent. De avtal som inkom för sent ingår inte i den fortsatta redovisningen i det här kapitlet.

Enkätundersökningen visar att det den 30 september 2003 fanns cirka 1 750 avtal om kostnadsansvar. I tabell 1 visas under vilka tidsperioder de här avtalen hade tecknats.

Tabell 1. Avtal som gällde den 30 september 2003, fördelade efter när avtalet tecknades

Tidsperiod när avtalet tecknades	9 § 8 LSS	9 § 9 LSS	Samtliga
– 31 dec 1995	32	845	877
1 jan 1996 – 31 dec 2000	106	177	283
1 jan 2001 – 30 sep 2003	411	177	588
Samtliga	549	1 199	1 748

Cirka en tredjedel av avtalen gällde boende för barn eller ungdom. Huvuddelen av de här avtalen hade tecknats betydligt senare än de avtal som gällde boende för vuxna, vilka huvudsakligen hade tecknats före 1996, dvs. när landstinget var huvudman för verksamheten.

Kommunerna har även redovisat hur många avtal om kostnadsansvar för en enskild person med insats enligt 9 § 8 LSS eller 9 § 9 LSS som de har tecknat under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005. De här avtalen redovisas i tabell 2. Det kan ha tecknats mer än ett avtal om kostnadsansvar för en och samma person under denna period. Avtalen är därför fler än det antal personer som de gäller för.

Tabell 2. Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005

Tidsperiod när avtalet tecknades	9 § 8 LSS	9 § 9 LSS	Samtliga
1 okt 2003 – 30 juni 2005	248	150	398

Under den här perioden tecknades det betydligt fler avtal om boende för barn eller ungdom än avtal om boende för vuxna.

Avtal som sagts upp och upphört att gälla

Kommunerna har rapporterat att under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005 har cirka 850 avtal sagts upp, vilket är närmare 40 procent av de tecknade avtalen. Av de uppsagda avtalen gäller cirka 300 avtal barn och ungdomar och cirka 550 avtal gäller vuxna. I tabell 3 redovisas andelen avtal som upphört i förhållande till hur gamla de var, dvs. under vilken tidsperiod de uppsagda avtalen hade tecknats.

Tabell 3. Avtal som upphört under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005, fördelade efter insats samt efter när avtalen tecknats, i procent

Tidsperiod när avtalet tecknades	9 § 8 LSS	9 § 9 LSS
– 31 dec 1995	5 %	77 %
1 jan 1996 – 31 dec 2000	16 %	11 %
1 jan 2001 – 30 sep 2003	59 %	8 %
1 okt 2003 – 30 juni 2005	20 %	4 %
	100 %	100 %

Avtal som upphört och som gällde kostnadsansvar för boende för barn eller ungdomar hade till övervägande del tecknats under en begränsad period efter år 2001. För vuxna gäller det motsatta. Avtalen för vuxna som har upphört hade till övervägande del tecknats före år 2001 och de allra flesta tecknades redan före år 1996, när landstinget var huvudman för verksamheten.

Hur påverkade uppsägningen den enskildes boendesituation?

Konsekvenserna för enskilda skiljer sig åt mellan barn och vuxna. Barnen och ungdomarna har i stor utsträckning flyttat tillbaka till den kostnadsansvariga kommunen där föräldrarna bor. De vuxna bor huvudsakligen kvar i samma bostad i kommunen och för dem förändrades inte boendesituationen när avtalet upphörde. Det här visas i tabell 4.

Tabell 4. Boendesituationen för den enskilde, efter att avtalet upphört under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005, i procent

Boendesituation efter att avtalet upphört	9 § 8 LSS	9 § 9 LSS
Bor kvar i samma bostad som avtalet gällde	8 %	82 %
Flyttat tillbaka till kostnadsansvarig kommun	56 %	8 %
Flyttat till en tredje kommun	15 %	3 %
Flyttat till annat boende i utförarkommunen	7 %	1 %
Annat	14 %	6 %
	100 %	100 %

I den fortsatta redovisningen av kommunernas svar på enkäterna redovisas de avtal som gäller kostnadsansvar för boende för barn eller ungdom respektive för vuxna i separata avsnitt.

Avtal om kostnadsansvar för boende för barn eller ungdom enligt 9 § 8 LSS

Av kommunernas svar framgår att den 30 september 2003 hade cirka 550 barn eller ungdomar beslut om insats enligt 9 § 8 LSS, där en annan kommun än den de bodde i var kostnadsansvarig. Utöver dessa avtal tecknades cirka 250 avtal under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005. Av tabell 5 framgår när avtalen tecknades och hur de fördelar sig mellan flickor och pojkar.

Tabell 5. Avtal som gällde barn och ungdomar med insatsen 9 § 8 LSS, fördelade efter när avtalen tecknats samt efter kön, i procent

Tidsperiod när avtalet tecknades	Antal avtal	Flickor	Pojkar	Samtliga
– 30 sep 2003	549	33 %	67 %	100 %
1 okt 2003 – 30 juni 2005	248	39 %	61 %	100 %
Samtliga	797	35 %	65 %	100 %

Andelen pojkar är i båda perioderna större än andelen flickor. Andelarna kan jämföras med dem som gäller för hela gruppen barn och ungdom som hade insatsen 9 § 8 LSS den 1 oktober 2003, där 36 procent är flickor och 64 procent är pojkar[1].

Den huvudsakliga andelen av avtalen, nästan 90 procent, gällde ungdomar i åldern 13-22 år och drygt 10 procent gällde barn 12 år och yngre.

Hälften av barnen och ungdomarna bodde i kommunal verksamhet och hälften i enskild verksamhet.

För 5 procent (13) av de barn och ungdomar som avtal om boende har tecknats för efter den 1 oktober 2003 har en individuell plan upprättats.

[1] Socialstyrelsen, Statistik, Socialtjänst 2004:2. Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2003.

Ungefär samma andel av samtliga barn och ungdomar med LSS-insatser, eller 6 procent, hade en individuell plan i Socialstyrelsens undersökning i april 2003.

Av vilka skäl tecknades avtalen?

Det vanligaste skälet till att avtal om kostnadsansvar har tecknats för boende som gäller barn och ungdomar är att ungdomarna ska gå i skola, främst gymnasiesärskola, på annan ort. Det här gäller hälften av avtalen. För drygt 40 procent av avtalen har kommunerna angett som skäl de svarsalternativ som handlar om att barnet eller ungdomen har ett komplicerat funktionshinder och behöver en anpassad boendelösning eller begär en speciell inriktning i boendet[2]. Resterande skäl som uppges är att kommunen inte har kunnat lösa behovet av bostad med särskild service i hemkommunen.

Hur många och vilka avtal har sagts upp?

Av de nästan 800 avtal som gäller boende för barn och ungdomar har cirka 300 sagts upp och upphört att gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005. Nästan 80 procent av dem hade tecknats 2001 eller senare.

I nästan 85 procent av fallen är det den kostnadsansvariga kommunen som har sagt upp avtalet.

Av vilka skäl sades avtalen upp?

Knappt hälften av avtalen har sagts upp i samband med att den unge avslutade sin skolgång, vilket är det huvudsakliga skäl som döljer sig bakom ”annat” i tabell 6. Här är det i stort sett ingen skillnad mellan avtal som har tecknats före eller efter 2001. När det gäller avtal som tecknats före 2001 anges som skäl för uppsägning i 23 procent av fallen att barnet eller den unge har fått ett boende i hemkommunen och i 17 procent att den enskilde har begärt en förändring. När det gäller avtal som har tecknats efter 2001 är det vanligare att orsaken till uppsägning uppges vara att den enskilde begärt en förändring av boendet. Det gäller för en tredjedel av avtalen. För fem procent av de uppsagda avtalen, oavsett när de tecknats, har kostnadsansvaret övergått till boendekommunen.

[2] Svarsalternativ i enkäten som valts är: personen har en ovanlig diagnos/komplicerat funktionshinder och behövde tillgång till anpassad boendelösning/särskild kompetens som kommunen inte kunde tillhandahålla och/eller att personen begärde en speciell inriktning i boendet som inte fanns i kommunen, t.ex. läkepedagogisk eller socialterapeutisk inriktning.

Tabell 6. Orsaker till att avtal sagts upp som gällde barn eller ungdomar med insatsen 9 § 8 LSS, fördelade efter när avtalen tecknats, i procent

Orsaker	Avtal tecknade t.o.m. 2000	Avtal tecknade fr.o.m. 2001
Avliden	7 %	1 %
Erbjuden boende i kostnadsansvarig kommun	23 %	11 %
Personen har själv begärt förändring av boendet	17 %	32 %
Boendekommunen har tagit över kostnadsansvaret	5 %	5 %
Annat (i huvudsak avslutad skolgång)	48 %	51 %
	100 %	100 %

På vilket sätt var den enskilde delaktig i samband med att avtalet sades upp?

Så gott som samtliga personer som avtalen gällde har varit delaktiga i samband med att avtalet sades upp. Det är i stort sett ingen skillnad mellan de olika perioderna. För cirka 40 procent av de uppsagda avtalen har kommunerna uppgett att den enskilde varit delaktig genom att uppsägningen av avtalet föregicks av en individuell planering. För ytterligare 50 procent sades avtalet upp i samförstånd mellan personen och kommunen/kommunerna.

Vad har uppsägningen av avtalet inneburit för den enskilde?

Drygt hälften av barnen och ungdomarna har flyttat tillbaka till hemkommunen där föräldrarna bor, vilket visas i tabell 4, s. 16. I 15 procent av fallen har de flyttat till en tredje kommun. Cirka 15 procent bor kvar i kommunen, antingen i samma bostad eller i ett annat boende. För återstående 14 procent, under annat i tabellen, döljer sig bl.a. att insatsen har upphört, att personen vistas i HVB-hem eller liknande eller har flyttat till egen lägenhet.

Avtal om kostnadsansvar för boende för vuxna enligt 9 § 9 LSS

Den 30 september 2003 fanns cirka 1 200 avtal om kostnadsansvar som gällde vuxna med beslut om insats enligt 9 § 9 LSS. Dessutom tecknades 150 avtal under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005. I tabell 7 visas när avtalen tecknats och hur avtalen fördelar sig mellan kvinnor och män.

Tabell 7. Avtal som gällde vuxna med insatsen 9 § 9 LSS, fördelade efter när avtalen tecknats samt efter kön, i procent

Tidsperiod när avtalet tecknats	Antal avtal	Kvinnor	Män	Samtliga
– 30 sep 2003	1199	38 %	62 %	100 %
1 okt 2003 – 30 juni 2005	150	29 %	71 %	100 %
Samtliga	1349	37 %	63 %	100 %

Andelen män är under båda perioderna större än andelen kvinnor. Könsfördelningen här kan jämföras med den som gällde för samtliga som bodde i

bostad med särskild service för vuxna den 1 oktober 2003[3], som var 44 procent kvinnor och 56 procent män.

Av vuxna för vilka avtal har tecknats den 30 september 2003 eller tidigare var 16 procent över 65 år. För dem som hade ett avtal som tecknats den 1 oktober eller senare var 2 procent äldre än 65 år. Det kan jämföras med att 11 procent av alla som hade beslut om insatsen bostad med särskild service för vuxna var över 65 år den 1 oktober 2003.

När det gäller dem med avtal som tecknats före den 1 oktober 2003 bodde 43 procent i kommunal verksamhet och 57 procent i enskild verksamhet. Av dem med avtal som tecknats den 1 oktober 2003 eller senare bodde 96 procent i enskild verksamhet. I bilaga 4a och 4b finns uppgifter om i vilka kommuner och län dessa verksamheter ligger.

En individuell plan hade upprättats för 18 procent (27) av dem för vilka avtal tecknats 1 oktober 2003 eller senare. Det kan jämföras med andelen vuxna personer som hade individuell plan i Socialstyrelsens undersökning i april 2003, då kommunerna uppgav att drygt 7 procent av de vuxna som hade en LSS-insats från kommunen också hade en individuell plan.

Av vilka skäl tecknades avtalen?

När det gäller de avtal som tecknats *före 1996* kan skälen till att dessa tecknades inte redovisas, eftersom enkäten inte innehöll några frågor om det.

När det gäller de avtal som tecknats under perioden *1996 t.o.m. 2000* uppger kommunerna för cirka 80 procent av avtalen att de har tecknats av skäl som handlar om att den vuxne har ett komplicerat funktionshinder och behov av en anpassad boendelösning eller har begärt en speciell inriktning i boendet. Sådana skäl bedöms främst vara kopplade till individen[4]. Cirka 15 procent av avtalen har tecknats av skäl som i huvudsak har med kommunen att göra[5]. För resterande 5 procent är de huvudsakligen skälen som uppges studier och sociala skäl.

När det gäller skälen till att avtal tecknats *efter 2001* har merparten, 73 procent, tecknats utifrån skäl som har med individen att göra. Cirka 17 procent har tecknats av skäl som i huvudsak rör kommunens möjlighet att tillhandahålla boendet för den enskilde. För resterande 10 procent är de huvudsakliga skäl som uppges studier och sociala skäl.

Hur många och vilka avtal har sagts upp?

Under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005 har kommunerna rapporterat att cirka 550 avtal har sagts upp. Av dessa hade 77 procent tecknats

---

[3] Socialstyrelsen, Statistik, Socialtjänst 2004:2. Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2003.

[4] Svarsalternativ i enkäten som valts är: personen har en ovanlig diagnos/komplicerat funktionshinder och behövde tillgång till anpassad boendelösning/särskild kompetens som kommunen inte kunde tillhandahålla och/eller att personen begärde en speciell inriktning i boendet som inte fanns i kommunen, t.ex. läkepedagogisk eller socialterapeutisk inriktning.

[5] Svarsalternativ i enkäten som valts är: personen erhöll boende i annan kommun i avvaktan på att er kommun färdigställer ett boende; personen hade ett domstolsbeslut om bostad med särskild service som inte kunde verkställas i er kommun; det fanns inget boende att erbjuda personen i er kommun.

före 1996; 11 procent hade tecknats mellan 1996 och 2000. Resterande 12 procent hade tecknats 2001 eller senare, dvs. efter att 17 a § LSS trätt i kraft.

Närmare 70 procent av avtalen har sagts upp av den kostnadsansvariga kommunen.

Även före den 1 oktober 2003 har avtal om kostnadsansvar sagts upp. Socialstyrelsens statistik över LSS-insatser visar att mellan den 1 oktober 2002 och den 1 oktober 2003 ändrades uppgift om kostnadsansvarig kommun för knappt 250 personer. Kostnadsansvaret övergick till den kommun där den enskilde redan var bosatt vilket sannolikt kan tolkas som att avtal sades upp. Det här gällde i Västra Götalands län (172), Stockholms län (34), Gävleborgs län (23), Uppsala län (7) och Jönköpings län (4) samt Västmanlands (1), Kalmar (1) och Södermanlands län (1). Mellan den 1 oktober 2001 och den 1 oktober 2002 ändrades kostnadsansvarig kommun i 27 fall trots att personen i fråga bodde kvar i kommunen, enligt motsvarande statistik från år 2001 och år 2002.

Av vilka skäl sades avtalen upp?

När det gäller de avtal som har tecknats före år 2001 uppger kommunerna att det huvudsakliga skälet till att de har sagts upp är med hänvisning till kostnadsutjämningssystemet och upphörandet av mellankommunala avtal. Det anges för drygt 85 procent av de uppsagda avtalen. För de avtal som har tecknats år 2001 och senare är det vanligaste skälet som kommunerna uppger att personen själv har begärt en förändring av boendet.

Tabell 8. Orsaker till att avtal sagts upp som gällde vuxna med insatsen 9 § 9 LSS, fördelade efter när avtalen tecknats, i procent

Orsaker	Avtal tecknade t.o.m. 2000	Avtal tecknade fr.o.m. 2001
Avliden	6 %	11 %
Erbjuden boende i kostnadsansvarig kommun	2 %	20 %
Personen har själv begärt förändring av boendet	2 %	30 %
Boendekommunen har tagit över kostnadsansvaret	86 %	22 %
Annat	4 %	17 %
	100 %	100 %

På vilket sätt har den enskilde varit delaktig i samband med uppsägning av avtalet?

För de avtal som tecknats 2001 eller senare var det i 30 procent den enskilde eller god man som tog initiativet till att avtalet upphörde. För de avtal som tecknats tidigare gällde det bara för 2 procent av fallen.

För dem som inte själva tog initiativ till en förändring skiljer det sig åt hur delaktig den enskilde har varit i samband med att avtal sades upp när man jämför avtal som tecknats före och efter år 2001. För avtal som tecknats år 2000 och tidigare gjordes en individuell planering innan avtalet sades upp i 10 procent av fallen. När det gäller avtal som tecknats år 2001 och senare gjordes en individuell planering i drygt 40 procent av fallen. För ungefär hälften av avtalen, både före och efter år 2001, har uppsägningen gjorts i

samförstånd mellan den enskilde och kommunen/kommunerna. För cirka 40 procent av de äldre avtalen fick den enskilde ingen information i samband med att avtalet sades upp. Det gäller huvudsakligen sådana avtal om kostnadsansvar som sagts upp med hänvisning till att de mellankommunala utjämningssystemen upphört.

Vad har uppsägningen av avtalet inneburit för den enskilde?

Av de personer för vilka ett avtal hade tecknats före år 2001 är det 90 procent som bor kvar i samma bostad även efter att avtalet sagts upp. Andelen som har flyttat tillbaka till den kostnadsansvariga kommunen dvs. den tidigare hemkommunen är 4 procent. För återstående 6 procent är ett vanligt svar att kommunen saknar kunskap om var den enskilde bor.

Av de avtal som tecknats år 2001 och senare hade cirka 70 avtal sagts upp. För 46 procent av avtalen uppges att de personer som de gällde för har flyttat tillbaka till den kostnadsansvariga kommunen, 28 procent bor kvar och 19 procent har flyttat till en tredje kommun. Under annat skäl uppges sådant som t.ex. att personen får rättspsykiatrisk vård eller annan sjukvård eller sociala skäl.

Vilka kommuner tecknar avtal om 9 § 9 LSS?

Avtal om kostnadsansvar för en persons boende i bostad med särskild service för vuxna i en annan kommun tecknas av kommuner av alla storlekar. Efter den 1 oktober 2003 är Stockholms stad den kommun som både till antal (37) och per 10 000 invånare har tecknat flest avtal med verksamheter i andra kommuner. Därefter har kommuner i storleksordningen 30-50 000 invånare och kommuner under 10 000 invånare varit de som tecknat flest avtal per 10 000 invånare. För Stockholms stads del har drygt hälften av avtalen tecknats med en enskild verksamhet i Stockholms län och ytterligare en dryg fjärdedel är tecknade med en enskild verksamhet i angränsande län.

Konsekvenser för den enskilde

För att belysa om rättsäkerheten, t.ex. inflytande, delaktighet och information, har beaktats när man sagt upp eller försökt säga upp avtal har uppgifter samlats in om beslut från genomförd tillsyn, skriftväxling mellan kommuner, domar från förvaltningsdomstolar samt beslut från JO. Avsikten har även varit att utifrån samma underlag belysa hur rätten till goda levnadsvillkor tillgodoses i samband med tecknande respektive uppsägning av avtal. Berörda intresseorganisationer har genom sina representanter bidragit med erfarenheter på området.

I det insamlade materialet berör 17 ärenden rättsäkerheten. Det har i samtliga fall gällt vuxna personer. Mer än hälften avser personer där avtalen tecknades före 1996. För några har avtalen tecknats under perioden 1996 t.o.m. 2000 och för ett par personer har avtalen tecknats efter 2000.

Länsstyrelsernas agerande

Arbetsgruppen har tagit del av 12 tillsynsärenden som rör uppsägning av avtal. De har rapporterats från länsstyrelserna i Stockholms, Örebro, Västra Götalands, Skåne och Västmanlands län. Länsstyrelserna har i samtliga fall agerat utifrån en anmälan från en enskild person eller från en kommun. Det som länsstyrelserna främst har kritiserat är att den enskilde haft för lite inflytande och medbestämmande eller inte fått tillräckligt med information.

I några tillsynsärenden har länsstyrelsen i sitt beslut gett vägledning till kommunen. Vägledningen har innehållit information om kommunens grundläggande ansvar enligt 16 § LSS och i vilka situationer som avtal kan tecknas om kostnadsansvar för en person som inte längre är eller kommer att vara bosatt i kommunen. Länsstyrelsen har påtalat att det bästa hade varit om den enskilde haft en individuell plan enligt 10 § LSS och att planeringen hade skett inom ramen för denna plan.

Domar i förvaltningsdomstol

Socialstyrelsen och länsstyrelserna har tagit del av tre länsrättsdomar, ett beslut från kammarrätten samt en dom från kammarrätten.

Länsrättsdomarna behandlar kvaliteten i insatsen bostad med särskild service och om den enskildes behov kan tillgodoses genom den insats som den kostnadsansvariga kommunen erbjuder samt förhandsbesked enligt 16 § LSS i samband med att den kostnadsansvariga kommunen har sagt upp avtalet eller erbjudit boende i den tidigare hemkommunen.

Kammarrättsbeslutet gäller förhandsbesked enligt 16 § LSS. I beslutet fastställs länsrättens tidigare beslut. Av skälen i beslutet framgår att ett avtal enligt 17 a § LSS inte påverkar den enskildes rätt att ansöka om förhandsbesked enligt 16 § LSS. Ett förhandsbesked kan enligt domstolen inte avslås med motiveringen att någon verklig flyttning från en kommun till en annan inte kommer att ske. Ett förhandsbesked kan inte heller avslås med hänvisning till att ett avtal enligt 17 a § LSS har tecknats.

Kammarrättsdomen behandlar förhållandet att den kostnadsansvariga kommunen har erbjudit ett boende i kommunen som den enskilde inte anser uppfyller kraven på goda levnadsförhållanden. Kammarrätten avslog den enskildes överklagan med motiveringen att den insats som erbjuds visserligen inte optimalt tillgodoser den enskildes behov, men att domstolen ändå bedömer att den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Beslut från JO

JO[6] har genomfört en granskning med inriktning på den enskildes rättsäkerhet i samband med att ett avtal om kostnadsansvar sagts upp och en tvist mellan kommuner har uppstått. JO framhåller i bedömningen vikten av att inget avtal om kostnadsansvar sägs upp utan att den enskilde är delaktig i planeringen. I beslutet riktar JO allvarlig kritik mot den kostnadsansvariga kommunens underlåtenhet att verkställa sitt eget beslut. JO skriver att detta

[6] JO:s beslut 2426-2005

agerande kan aktualisera frågan om nämnden eller förvaltningen kan ha gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt 20 kapitlet 1 § brottsbalken.

Synpunkter från intresseorganisationerna

Arbetsgruppen har vid två tillfällen träffat representanter från berörda intresseorganisationer för att ta del av deras erfarenheter. Vid mötena har representanterna uppgett att det har hänt att enskilda kommit i kläm i samband med att avtal sagts upp, med personligt lidande som följd, vilket de ser mycket allvarligt på.

Intresseorganisationerna menar dock att den oro som uppstod bland kommunerna när kostnadsutjämningssystemet infördes har lagt sig efter hand. De ser det dock som ett problem att LSS delvis upplevs som otydlig, exempelvis vad gäller avtal enligt 17 a § LSS och vid ansökan om förhandsbesked.

Representanterna har också uttryckt farhågor om att enskilda verksamheter med specialistkompetens på sikt kan komma att försvinna. De lyfter fram den oro som de märkt från kommuner inför att de ska behöva ta över kostnaden för personer som en annan kommun har placerat i enskild verksamhet i kommunen.

Exempel på konsekvenser för den enskilde

För att tydliggöra hur kommuner har agerat och vilka konsekvenser det fått för den enskilde redovisas tre exempel i bilaga 5. Två exempel beskriver hur kommuners agerande på olika sätt åsidosatt den enskildes rättssäkerhet och ett exempel beskriver ett förlopp där den enskilde varit delaktig i samband med förändring av kostnadsansvaret.

Utjämning av LSS-kostnader

I sina öppna enkätsvar och kommentarer hänvisar kommunerna vad gäller uppsägning av avtal för vuxna till att de mellankommunala utjämningssystemen kan upphöra när utjämningssystemet för LSS-kostnader träder i kraft. Eftersom den huvudsakliga delen av avtalen har sagts upp med hänvisning till det nya kostnadsutjämningssystemet, redogörs nedan för utredningen och propositionen samt även för de rekommendationer som några kommunförbund gett.

Utredningen (SOU 2002:103)

Den parlamentariska kommitté som lade fram sitt slutbetänkande, Utjämning av LSS-kostnader[7], i november 2002 beskriver olika typer av avtal som kan förekomma eller har förekommit mellan kommuner:

- länsvisa överenskommelser om mellankommunal utjämning
- avtal som kommunerna själva har utvecklat på grund av att det inte funnits något nationellt utjämningssystem

[7] SOU 2002:103 s. 86

- avtal som träffats enligt 4 § införandelagen (för personer som flyttat till en kommun i ett annat landsting före den 1 januari 1996)
- avtal enligt 17 a § LSS, dvs. möjligheten att teckna avtal för personer som är bosatta i en annan kommun om det finns särskilda skäl.

Kommittén resonerar kring varför avtal inte längre bör användas som metod för att utjämna kostnadsskillnaderna mellan kommunerna. Kommittén tar sin utgångspunkt i 16 § LSS om kommunens ansvar gentemot dem som är bosatta i kommunen samt det undantag som framgår av 17 a § LSS. Kommittén skriver:

> Avtal som utjämningsmetod kan inte lösa den del av den historiska snedfördelningen som beror på att kommunerna har olika andel personer med funktionshinder i relation till befolkningsunderlaget. Avtal ger också den enskilde sämre möjlighet att påverka sin situation i den nya bosättningskommunen. Ursprungskommunen kan av geografiska skäl ha svårt att påverka omvårdnaden och ekonomin kring köpta tjänster i annan kommun. Avtal som utjämning bryter också mot grundregeln i folkbokföringslagen, som säger att den enskilde skall vara folkbokförd där den har sin dygnsvila och där skall också insatserna enligt LSS sökas. Det mest naturliga utifrån LSS är att vistelsekommunen både svarar för och bekostar insatserna. I ett system med en nationell kostnadsutjämning där boendekommunen är kostnadsansvarig kan de avtal om direkt betalning som tecknats mellan kommuner för LSS-insatser i många fall kunna upphöra.

Propositionen (2002/03:151)

I regeringens proposition, Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade[8], berörs de länsvisa mellankommunala utjämningssystemen för LSS-kostnader. Regeringen förutsätter att merparten av de avtal som reglerar de mellankommunala systemen kommer att upphöra när utjämningssystemet träder i kraft. Regeringen menar dock att 17 § LSS som möjliggör de här systemen bör finnas kvar, för att lämna utrymme för fortsatta länsvisa övergångslösningar som kan bli aktuella i undantagsfall. På sikt bör dock bestämmelsen upphävas. Regeringen anser vidare att möjligheten att enligt 17 a § LSS träffa kostnadsavtal för personer som är bosatta i en annan kommun kommer att fylla en viktig funktion även i fortsättningen.

I propositionen nämns ingenting om vare sig de avtal som har tecknats med stöd av 4 § införandelagen eller de avtal som kommunerna själva utvecklat efter kommunaliseringen men innan 17 a § LSS trädde i kraft.

Rekommendationer från kommunförbunden

Många kommuner har sagt upp avtal i varierande omfattning under de senaste åren. Inför uppsägningen av avtal har flera kommuner kunnat hämta

[8] Prop. 2002/03:151 s. 33

stöd från sina respektive kommunförbund. Nedan redovisas exempel från kommunförbunden i Stockholm respektive Västra Götaland.

I en skrivelse[9] till kommunstyrelserna i länet skriver Kommunförbundet i Stockholms län, KSL, att frågan om betalningsansvar inte har aktualiserats av det nya utjämningssystemet men att den blivit tydliggjord. Förbundet skriver vidare att ”intentionerna med utjämningssystemet var att utjämna LSS-kostnaderna mellan kommunerna. Ett utjämningssystem gör det möjligt att flertalet av dessa avtal, dock inte de enligt 17 a § LSS, kan sägas upp, utan att kommunerna åsamkar varandra ekonomisk skada.” För att lösa de ekonomiska problem som kan uppstå ger KSL exempel på avtal som kan upprättas i väntan på att folkbokföringskommunen får ersättning ur det nationella kostnadsutjämningssystemet. Avtalsexemplet innehåller även uppgifter om hur den enskilde eller dennes legale företrädare ska informeras och göras delaktig i samband med uppsägningen.

I ett sammanträdesprotokoll[10] från Kommunförbundet i Västra Götaland, VästKom, framgår att förbundets styrelse beslutat att rekommendera kommunerna att upphöra med de befintliga mellankommunala utjämningssystem som skapades i samband med kommunaliseringen i Västra Götaland. I protokollet framgår att de avtal, kommunerna emellan, som tecknats i samband med kommunaliseringen och som är knutna till enskilda individers boende ska upphöra. Vidare framgår att avtal som tecknats efter kommunaliseringen enligt 17 a § LSS inte ska sägas upp liksom avtal som kommunerna tecknat med enskilda vårdgivare före eller efter kommunaliseringen.

[9] Kommunförbundet Stockholms län, Dnr: 2004/0069
[10] Kommunförbundet Västra Götaland, Sammanträdesprotokoll 2003-09-25

Diskussion och analys

Socialstyrelsens och länsstyrelsernas uppdrag att följa upp vilka avtal som tecknats om kostnadsansvar för boende enligt LSS i annan kommun har gällt både barn och vuxna. De avtal som har följts upp härrör från tre perioder:

- tiden före kommunaliseringen, som genomfördes vid olika tidpunkter i landet, dock senast den 1 januari 1996
- mellanperioden, 1 januari 1996 t.o.m. 31 december 2000
- tiden från införandet av 17 a § LSS, den 1 januari 2001 och senare

I det här avsnittet läggs tonvikten på de avtal som gäller vuxna, eftersom det är kring dem som det uppstått diskussioner och problem.

Tecknande av avtal

Avtal har förekommit länge

Vid den tidigare uppföljningen av 17 a § LSS som Socialstyrelsen och länsstyrelserna gjorde år 2002[11] konstaterades att kommunerna hade begränsad kännedom om den nya bestämmelsen. En bidragande orsak kan ha varit att man tidigare hade haft rätt att teckna avtal för köp av boende i annat landsting. Det är troligt att kommunerna efter kommunaliseringen inte ifrågasatte att det saknades lagstöd och därför inte heller uppmärksammade den nya lagregleringen som gjorde det möjligt att teckna avtal. Mycket talar för att inte heller tillsynsmyndigheterna reagerade på att individuella avtal under mellanperioden tecknades för personer som var bosatta i andra kommuner.

Av det underlag som Socialstyrelsen och länsstyrelserna nu samlat in framgår att kommunerna väl känner till bestämmelsen om 17 a § LSS. Kommunernas uppgifter tyder på att bestämmelsen i huvudsak tillämpas på ett korrekt sätt och att den enskilde är delaktig både i samband med att ett avtal tecknas och i samband med att ett avtal sägs upp. Det finns dock oklarheter både kring de avtal som har tecknats med stöd av 17 a § LSS och avtal som har tillkommit tidigare.

Bristande planering ger begränsad delaktighet

Socialstyrelsens och länsstyrelsernas kartläggning visar att de anledningar som kommunerna har uppgett till att avtal tecknats stämmer överens med de särskilda skäl som anges i förarbetena till 17 a § LSS. De skälen är t.ex. att en person har en ovanlig diagnos/komplicerat funktionshinder och behöver

[11] Socialstyrelsen och länsstyrelserna, Uppföljning av 17 a § LSS – första året, 2002, s. 31

tillgång till anpassad boendelösning/särskild kompetens som kommunen inte kan tillhandahålla eller att en person begär en speciell inriktning i boendet, t.ex. läkepedagogisk eller socialterapeutisk inriktning.

I några fall har kommunerna angett att det inte funnits någon bostad att erbjuda i hemkommunen, vilket skulle kunna kopplas till förarbetenas resonemang om praktiska svårigheter att ordna boende på hemorten[12]. Skälen till varför kommunerna inte hade något att erbjuda har inte undersökts närmare. Socialstyrelsen och länsstyrelserna menar att det kan finnas en risk för att 17 a § LSS används slentrianmässigt i stället för att kommunerna långsiktigt planerar och bygger ut bostad med särskild service utifrån de behov enskilda har.

Om kommunens utbud av bostad med särskild service är begränsat och planeringen är bristfällig saknar den enskilde möjligheter att välja. Det innebär att den enskilde kan känna sig tvingad att flytta till en annan kommun för att över huvud taget få insatsen. Det här kan gälla även när kommunen, för att undvika särskild avgift, i samband med en dom erbjuder en bostad med särskild service i en annan kommun.

När det gäller den enskildes inflytande finns uppgifter från enkätsvaren om individuella planer enligt 10 § LSS. Sådana har i högre utsträckning upprättats för vuxna personer som efter avtal enligt 17 a § LSS flyttat till ett boende i en annan kommun än för vuxna personer med LSS-insatser i allmänhet. Individuella planer kan vara ett tecken på ett reellt inflytande för den enskilde. Socialstyrelsen och länsstyrelserna menar dock att inflytandet för den enskilde måste belysas ur flera aspekter för att man ska kunna uttala sig med säkerhet om delaktighet och medinflytande vid tecknande av avtal.

Enskild verksamhet – en faktor att räkna med

Enskild verksamhet bidrar till att det totala utbudet är varierat och ökar möjligheten för den enskilde att få en bostad med särskild service utifrån sina behov. Av redovisningen framgår att avtal enligt 17 a § LSS för vuxna nästan uteslutande tecknats med enskild verksamhet. I regioner där utbudet av enskild verksamhet är stort kan det dock finnas risk för att 17 a § LSS överutnyttjas. Som exempel kan nämnas ett flertal kommuner i Stockholms län där det finns en koncentration av enskilt driven verksamhet. Utbudet är så pass stort att kommunerna i regionen, vid planering av utbyggnad i den egna kommunen, alltid kan räkna med att den enskilda verksamheten i närliggande kommuner har ett boende enligt LSS att erbjuda. Respektive kommuns utbyggnad kan komma att hållas på en lägre nivå än om kommunen legat i en annan region. Tillgången till enskild verksamhet i närliggande kommuner är helt enkelt en faktor som räknas med i den egna kommunens planeringsunderlag.

Av redovisningen framgår att Stockholms stad är den kommun som efter den 1 oktober 2003 tecknat flest avtal jämfört med övriga kommuner i landet. Här har troligen det stora utbudet av enskild verksamhet i närliggande kommuner varit en bidragande orsak till den förhållandevis höga andelen

[12] Socialutskottets betänkande 2000/01:SoU4, s. 5

tecknade avtal enligt 17 a § LSS. Den enskilda verksamheten har kunnat utnyttjas som en planeringspotential samtidigt som enskildas behov av och önskemål om bostad med speciell inriktning har kunnat tillgodoses.

Tillförsäkras den enskilde goda levnadsvillkor?

Av det underlag som samlats in framkommer inte några exempel som tyder på att enskildas levnadsvillkor har påverkats i negativ riktning vid tecknande av avtal. Den enskildes egna upplevelser av hur levnadsvillkoren påverkats har enligt Socialstyrelsens och länsstyrelsernas bedömning nära samband med möjligheten till och utrymmet för delaktighet och medbestämmande. Av resonemangen ovan framkommer att det kan finnas situationer där den enskildes inflytande är begränsat. Det är dock vanskligt att inom ramen för denna uppföljning uttala några bestämda uppfattningar om hur enskilda tillförsäkras goda levnadsvillkor i samband med avtalens tecknande. För det krävs en annan studie där även enskilda och/eller deras företrädare får komma till tals.

Uppsägning av avtal

Rimliga orsaker till att avtal enligt 17 a § LSS sägs upp

Socialstyrelsen och länsstyrelserna kan konstatera att det i de flesta fall finns en rimlig orsak till att avtal enligt 17 a § LSS sägs upp, t ex. att personen har flyttat tillbaka till hemkommunen, att skolgången är avslutad eller att personen själv har tagit initiativ till någon annan förändring.

Enskilda personer kan vara ovetande om att avtal är tecknade

Flera avtal som har upprättats inom ramen för de länsvisa mellankommunala utjämningssystemen har redovisats i enkäten. De här avtalen har endast reglerat hur kostnaderna för en enskilds boende ska fördelas mellan kommunerna i ett län. Den enskilde är i de här fallen sedan länge en ”fullvärdig medborgare” i bosättningskommunen och det har sällan funnits några planer på eller önskemål om att hon eller han skall flytta tillbaka till den kostnadsansvariga kommunen.

Även avtal som upprättats med stöd av 4 § införandelagen finns med i enkätsvaren. Socialstyrelsen och länsstyrelserna har tagit del av avtal som visar hur kostnadsansvaret har reglerats mellan två kommuner i olika landstingsområden. Den person som avtalet gäller, har precis som i ovanstående exempel varit folkbokförd i bosättningskommunen. Avtalen bygger på att boendekommunen har haft det fulla myndighetsansvaret medan den kostnadsansvariga kommunen svarat för skäliga kostnader som följer av de myndighetsbeslut som boendekommunen fattar. Inte heller i de här fallen har avsikten varit att den enskilde skulle flytta till den kostnadsansvariga kommunen.

I de fall avtalen endast reglerat kostnadsansvar har den kostnadsansvariga kommunen följt upp avtalen mer eller mindre regelbundet. Det har då varit fråga om en uppföljning av att insatser utförts i förhållande till vad den

kostnadsansvariga kommunen betalar för. Den enskilde har sällan eller aldrig deltagit i uppföljningen eftersom hon eller han sedan länge flyttat från den kostnadsansvariga kommunen, eftersom planer på att flytta tillbaka inte är aktuella och eftersom myndighetsutövningen helt och hållet varit en fråga för bosättningskommunen.

För personer som omfattas av de avtal som beskrivs ovan finns det inga skäl att anta att rättssäkerheten åsidosatts när avtalen har sagts upp.

Uppsägning av äldre avtal ses som en konsekvens av kostnadsutjämningssystemet

Många kommuner tycks ha tagit fasta på vad som sades i utredningen (SOU 2002:103) om att många äldre avtal bör kunna upphöra. Detta gäller både kommuner som är kostnadsansvariga och kommuner som har tagit emot personer från andra kommuner. Som redovisningen visar har en del kommuner haft stöd i det här synsättet från sina respektive kommunförbund. Det finns även exempel på avtal som tecknats i samband med kommunaliseringen, enligt 4 § införandelagen, där parterna varit överens om att ta upp förhandlingar om ändringar i avtalet om ett statsbidrags- eller kostnadsutjämningssystem införs.

De uppsagda avtal som efterfrågats i enkäten har sagts upp efter den 30 september 2003. I kapitlet *Redovisning av enkätundersökning* framgår att cirka 250 avtal sagts upp redan ett år tidigare. I förhållande till folkmängden är det främst kommuner i Västra Götalands och Gävleborgs län som har sagt upp avtal i detta skede. I båda fallen har avtalen tecknats mellan kommunerna i länet och ingår som en del i den mellankommunala kostnadsutjämningen, trots att de kan kopplas till enskilda individer.

Socialstyrelsens och länsstyrelsernas kartläggning visar att avtalen i de flesta fall har sagts upp i samförstånd mellan den enskilde, de båda berörda kommunerna och i förekommande fall även den enskilda verksamheten. I andra fall har den enskilde inte alls varit inblandad. Det kan t.ex. bero på att avtalen upprättats inom ramen för en mellankommunal utjämning. Merparten av de uppsagda avtalen, oavsett hur uppsägningen har gått till, har tecknats före kommunaliseringen.

I de fall där myndighetsutövningen sedan länge är bosättningskommunens ansvar är en uppsägning av avtal, som reglerar kostnadsansvar mellan två kommuner, knappast en fråga som berör den enskildes rättssäkerhet. Frågan om inflytande bör i sådana fall uteslutande vara en angelägenhet mellan bosättningskommunen och den enskilde. Därmed kan man sannolikt se kommunernas uppsägning av avtal som en konsekvens av att det nya utjämningssystemet reglerar kostnadsskillnaderna. Vissa fall gäller också sådana avtal som reglerats inom de mellankommunala utjämningssystem som regeringen anser bör kunna upphöra när det nationella utjämningssystemet träder i kraft. Det nationella utjämningssystemet har nu gjort det möjligt att fullfölja kommunaliseringen och även gjort det lättare att förverkliga den grundläggande utgångspunkten i LSS, att insatser skall tillgodoses i och av den kommun där den enskilde är bosatt.

Enskilda personer har kommit i kläm när kommuner varit oense

Utöver tidigare beskrivna uppsägningar finns fall där kommunerna varit oense om ansvaret. Exemplen i kapitlet *Konsekvenser för den enskilde* visar hur enskilda försatts i en rättsosäker och i något fall t.o.m. rättslös situation. De här exemplen visar att den kostnadsansvariga kommunen ensidigt sagt upp avtal utan inledande diskussioner eller överenskommelser med bosättningskommunen. Det finns även situationer där diskussioner genomförts men där parterna inte kommit överens. I en del fall har det lett till att den kostnadsansvariga kommunen har behållit kostnadsansvaret. I några fall har den kostnadsansvariga kommunen trots oenigheten sagt upp avtal, vilket har lett till att den enskildes levnadsvillkor påverkats negativt under den tid som konflikten pågått. När konflikter har uppstått har det oftast varit mellan kommuner som sagt upp så gott som samtliga avtal och kommuner som varit ovilliga att överta några kostnader.

Oklarheter i lagstiftningen

Vad är att betrakta som ett avtal enligt 17 a § LSS?

LSS innehåller inga övergångsbestämmelser som reglerar om 17 a § LSS är tillämplig på de avtal som tecknats innan paragrafen trädde i kraft. Socialutskottet uttalar dock i sitt betänkande att det finns skäl att utgå från att de avtal som ingåtts innan 17 a § LSS trädde i kraft fortsättningsvis ryms inom lagens tillämpningsområde[13]. Socialstyrelsen och länsstyrelserna ser dock rättsläget som oklart eftersom det saknas övergångsbestämmelser. Till osäkerheten bidrar även att de avtal som träffats innan paragrafen trädde i kraft inte tecknats med beaktande av något krav på särskilda skäl.

Enligt Socialstyrelsen och länsstyrelserna behöver det klarläggas om lagstiftningen kan tillämpas retroaktivt på de avtal som tecknats efter kommunaliseringen men innan 17 a § LSS trädde i kraft.

Behövs 17 a § LSS för barn och ungdomar?

Merparten av de barn och ungdomar som bor i bostad med särskild service i en annan kommun än där föräldrarna bor gör det på grund av att de har behov av eller har önskat en skolform som inte finns i hemkommunen. Införandet av 17 a § LSS har, utifrån kommunernas uppgifter, inte medfört någon förändring vare sig vad gäller antal avtal som årligen tecknas eller anledningen till att de upprättas när det gäller barn och ungdomar.

Av lagtexten framgår att 17 a § LSS gäller enskilda personer som inte längre är eller kommer att vara bosatta i kommunen. För barn och ungdomar som bor i bostad med särskild service i en annan kommun ändras inte folkbokföringen. De är fortfarande folkbokförda hos sina föräldrar och därför torde 17 a § LSS inte vara tillämplig. Avtal kan tecknas med stöd av 17 § LSS.

I undersökningen har Socialstyrelsen och länsstyrelserna utgått från att lagtextens begrepp ”enskild vårdgivare” är liktydigt med enskild verksam-

[13] 2000/01:SoU4 s. 5

het. Av statistik över insatser enligt LSS från 2003[14] finns uppgifter om att totalt 51 barn eller ungdomar bodde i familjehem i en annan kommun än den där föräldrarna var bosatta. Barn som bor i familjehem är som regel folkbokförda i familjehemmet. Det är dock oklart om det avtal som tecknas med familjehemmet skulle kunna vara ett avtal som tecknas enligt 17 a § LSS. Av lagtexten framgår att avtal får tecknas med en annan kommun än hemkommunen eller med en enskild vårdgivare i en annan kommun. Vad som menas med begreppet enskild vårdgivare har inte tydliggjorts i förarbetena. En fråga som därför uppstår är om begreppet enskild vårdgivare även avser familjehem och om avtal med ett familjehem ska tecknas enligt 17 a § LSS.

Om inte heller familjehem faller inom ramen för 17 a § LSS torde paragrafen inte fylla någon funktion när det gäller insats enligt 9 § 8 LSS, boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom.

Hur förhåller sig begreppet kostnadsansvar till begreppet ansvar?

LSS innehåller till skillnad från socialtjänstlagen inga bestämmelser om överflyttning av ärenden. Det innebär bl.a. att en kommun som fattat ett beslut som medfört att en enskild person blivit bosatt i en annan kommun fortfarande har ansvar för myndighetsutövningen i ärendet. Formuleringen av 17 a § LSS skapar dock en viss otydlighet i den här frågan. Vissa av de avtal som med stöd av 4 § införandelagen har tecknats med en kommun i ett annat landsting bygger dessutom på en uppdelning mellan kostnadsansvar och myndighetsansvar, vilket också gör det otydligt. Den kostnadsansvariga kommunen ansvarar enligt dessa avtal för skäliga kostnader som följer av de myndighetsbeslut som den nya boendekommunen fattar enligt LSS. I den tidigare uppföljningen av 17 a § LSS påtalade Socialstyrelsen och länsstyrelserna därför att det fanns oklarheter kring begreppet kostnadsansvar i den aktuella bestämmelsen och att förarbetena inte ger tillräcklig ledning för tolkningen[15]. De kommunföreträdare som intervjuades i samband med den tidigare uppföljningen hade skilda uppfattningar om vilket ansvar som den kostnadsansvariga kommunen hade. Oklarheten ligger i huruvida 17 a § LSS endast medger ett bibehållet ansvar för kostnader medan ansvaret för myndighetsutövningen, till följd av lagens bosättningsbegrepp, kommer att ligga på folkbokföringskommunen. Socialstyrelsen och länsstyrelserna påpekade i uppföljningen att det behövdes ett tydliggörande av förhållandet mellan 16 § första stycket och 17 a § LSS, för att undvika situationer där det är oklart var ansvaret för myndighetsutövning ligger.

Enligt Socialstyrelsens och länsstyrelsernas uppgifter är de flesta kommuner i dag medvetna om att ansvaret för myndighetsutövningen i ett ärende inte förs över enbart på den grunden att den enskilde blivit bosatt i en annan kommun. Enligt Socialstyrelsen och länsstyrelserna är det dock fortfarande angeläget att lagstiftningen görs tydligare, av samma skäl som myndigheterna tidigare framhållit.

---

[14] Socialstyrelsen, Statistik, Socialtjänst 2004:2. Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2003.

[15] Socialstyrelsen och länsstyrelserna, Uppföljning av 17 a § LSS – första året, 2002, s. 31 f

Kan förhandsbesked sökas när man redan bor i kommunen?

I förarbetena till 17 a § LSS uttalar regeringen att avtalsmöjligheten inte påverkar den enskildes rätt att ansöka om förhandsbesked enligt 16 § LSS[16]. Om den enskilde önskar flytta skall ansökan liksom tidigare behandlas som om den enskilde var bosatt i kommunen dit ansökan lämnas.

Enligt Socialstyrelsens och länsstyrelsernas uppgifter, anser flertalet kommuner att en enskild som vill ha beslut om en insats från en kommun där han eller hon är bosatt till följd av ett beslut om insats enligt 9 § 8 eller 9 LSS och där avtal om kostnadsansvar har träffats, ska ansöka om förhandsbesked i denna kommun. I det material som Socialstyrelsen och länsstyrelserna samlat in finns dock även exempel på tvister mellan kommuner i frågan om det är möjligt att ansöka om förhandsbesked i den kommun där den enskilde med ledning av folkbokföringslagens bestämmelser ska anses vara bosatt.

Enligt Socialstyrelsen och länsstyrelserna är det oklart vad som avses med förarbetenas resonemang om att avtalsmöjligheten inte påverkar den enskildes rätt att ansöka om förhandsbesked. Flertalet kommuner har sannolikt tolkat det här uttalandet som ett klargörande av att lagstiftningen medger ansökan om förhandsbesked i en situation där den enskildes bosättning är en följd av ett beslut av en annan kommun. Det framgår dock inte av förarbetena till 17 a § LSS att någon förändring av lagstiftningens bosättningsbegrepp varit avsedd. Någon förändring av reglerna om förhandsbesked har inte heller gjorts.

För att undvika att enskilda hamnar i kläm mellan tvistande kommuner anser Socialstyrelsen och länsstyrelserna att det finns skäl att ytterligare klargöra lagstiftningen på den här punkten.

[16] Prop. 2000/01:6 s. 10

Slutsatser

Socialstyrelsen och länsstyrelserna har följt upp förekomsten av avtal om kostnadsansvar för boende enligt LSS i en annan kommun. Socialstyrelsen och länsstyrelserna sammanfattar här sina slutsatser.

Tecknande av avtal

Socialstyrelsen och länsstyrelserna konstaterar att

- 17 a § LSS är idag väl känd av kommunerna
- bestämmelsen tillämpas i huvudsak på ett korrekt sätt
- de anledningar till att avtal tecknas, som uppges, stämmer överens med de särskilda skäl som anges i förarbetena
- avtal för vuxna enligt 17 a § LSS tecknas nästan uteslutande med enskilda verksamheter
- 17 a § LSS utnyttjas av kommuner av alla storlekar
- det finns en risk att 17 a § LSS används i stället för att kommunen planerar och bygger ut egen verksamhet.

Uppsägning av avtal

Socialstyrelsen och länsstyrelserna konstaterar att

- uppsägning av avtal enligt 17 a § LSS har rimliga orsaker, t.ex. att den enskilde flyttar tillbaka till hemkommunen, att skolgång på annan ort avslutas eller att den enskilde själv tar initiativ till förändring
- avtal som tecknats före kommunaliseringen har huvudsakligen sagts upp som en konsekvens av kostnadsutjämningssystemet
- endast i ett fåtal fall har uppsägningar av avtal lett till konflikter
- konflikter har främst uppstått mellan kommuner som sagt upp så gott som samtliga avtal och kommuner som varit ovilliga att överta kostnader.

Den enskildes delaktighet och rättssäkerhet

Socialstyrelsen och länsstyrelserna konstaterar att

- den enskilde har i de flesta fall varit delaktig i samband med att avtal enligt 17 a § LSS tecknats och sagts upp
- jämfört med riksgenomsnittet upprättas fler individuella planer för de vuxna personer där avtal om boende i annan kommun tecknats enligt 17 a § LSS
- när kommuner har tvistat om ansvar har den enskildes rättssäkerhet åsidosatts

Behov av tydliggöranden i lagstiftningen

Socialstyrelsen och länsstyrelserna konstaterar att

- det behövs ett klarläggande om 17 a § LSS är tillämplig på de avtal som ingåtts innan bestämmelsen trädde i kraft
- ett tydliggörande behövs av familjehemmens ställning som enskilda vårdgivare och om 17 a § LSS är tillämplig för avtal med familjehem
- lagstiftningen behöver göras tydligare i fråga om den kostnadsansvariga kommunens ansvar för myndighetsutövning
- lagstiftningen behöver förtydligas i fråga om möjligheten att ansöka om förhandsbesked i den kommun där den enskilde redan är bosatt.

Referenser

Författningar
Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Lagen (1993:338) om införande av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Folkbokföringslagen (1991:481).

Socialtjänstlagen (2001:453)

Lagen (2003:886) om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Lagen (2003:887) om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Offentligt tryck
Proposition 1992/93:159 Stöd och service till vissa funktionshindrade

Ds 1999:72 Förslag till utjämning mellan kommuner av kostnader för LSS-verksamhet

Proposition 2000/01:6 Avtal om visst kostnadsansvar för insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Socialutskottets betänkande 2000/01:SoU4 Avtal om visst kostnadsansvar för insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

SOU 2002:103 Utjämning av LSS-kostnader.

Proposition 2002/03:151 Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade.

JO
JO-beslut den 10 november 2005, dnr 2426-2005.

Socialstyrelsen
Socialstyrelsen, Statistik, Socialtjänst 2002:2. Funktionshindrade personer – insatser år 2001.

Socialstyrelsen, Statistik, Socialtjänst 2003:2. Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2002.

Socialstyrelsen, Statistik, Socialtjänst 2004:2. Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2003.

Socialstyrelsen, Hur många har en individuell plan enligt LSS? Resultat av enkät till kommunerna år 2003.

Socialstyrelsen och länsstyrelserna (2002). Uppföljning av 17 a § LSS – första året.

Skrivelser m.m.

Kommunförbundet Stockholms län. Skrivelse dnr. 2004/0069

Kommunförbundet Västra Götaland. Sammanträdesprotokoll 2003-09-25

REGERINGEN

Regeringsbeslut 15

2004-12-16 S2004/9430/ST

Socialdepartementet

SOCIALSTYRELSEN
VLK
Ink 2004 -12- 23
Doss. 00 Dnr 11547/2004
Handl.

Socialstyrelsen
106 30 STOCKHOLM

SOCIALSTYRELSEN
Socialtjänstavdelningen
Ink. 2005 -01- 03
Doss 00 Dnr 11547/2004
Handl.

Uppdrag att följa upp avtal om kostnadsansvar vad gäller personer som har insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna

- följa upp avtal enligt 17 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och hur bestämmelsen tillämpas samt analysera vilken betydelse och funktion bestämmelsen har, framför allt ur ett brukar- och rättssäkerhetsperspektiv,
- följa upp och kartlägga förekomst och vad som hänt med äldre individuella avtal om kostnadsansvar för LSS-insats sedan 17 a § trädde i kraft – avtal som kan vara tecknade antingen mellan kommuner eller mellan en kommun och en enskild verksamhet,
- följa upp hur frekvent förekommande det är att avtal sägs upp, överlåts eller liknande, samt
- följa upp hur rättssäkerheten beaktats inför och i samband med uppsägning av avtal samt vilka konsekvenser dessa uppsägningar fått för den enskildes livsvillkor.

Uppdraget skall rapporteras till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 december 2005.

Postadress 103 33 Stockholm
Besöksadress Fredsgatan 8
Telefonväxel 08-405 10 00
Telefax 08-723 11 91
E-post: registrator@social.ministry.se

Ärendet

Regler för utjämning av LSS-kostnader

Lagar som reglerar utjämning mellan kommuner av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade enligt LSS[1] trädde i kraft den 1 mars 2004 för att tillämpas första gången för bidrags- respektive avgiftsåret 2004 (prop. 2002/03:151, bet. 2003/04:FiU9, rskr. 2003/04:40). Skälet till att regeringen föreslog och riksdagen beslutade om denna utjämning av kostnader mellan kommuner för insatser som ges enligt LSS, var att uppnå en rättvis fördelning över hela landet av kostnaderna för stöd och service till funktionshindrade.

Regeringen har erfarit från riksdagsdebatter, brev, tidningsartiklar och kontakter med kommunpolitiker att kommuner men också andra aktörer tolkat reformen som att den legitimerar att avtal om kostnadsansvar som avser person med LSS-insats sägs upp eller lämnas över till den kommun där insatsen verkställs. Konkret innebär denna tolkning att en kommun som beviljat en insats i en annan kommun anser att den andra kommunen fortsättningsvis skall betala för insatsen eller att den andra kommunen inom en uttalad överenskommen tid skall överta ansvaret för både insatsen och kostnaderna. Det har i riksdagen förekommit både frågor och interpellationer om risker för att stora kostnader vältras över på kommuner med omfattande privat LSS-verksamhet samt risker för att enskilda människor drabbas av de ansvarstvister som kan uppstå när avtal sägs upp.

Problematiken med uppsägningar av avtal är i sig ingen ny företeelse. Det nya är att kommuner nu verkar ta utjämningssystemet som grund för uppsägningar. Detta trots att det i propositionen 2002/03:151 betonas, att kommunernas möjligheter att enligt 17 a § LSS träffa kostnadsavtal för personer som är bosatta i en annan kommun även fortsättningsvis kommer att fylla en viktig funktion.

Regler och intentioner i LSS om insatser, avtal, förhandsbesked m.m.

De nya lagarna om kostnadsutjämning har inte ändrat på några förutsättningar när det gäller insatser och myndighetsutövning enligt LSS. Utgångspunkten är alltjämt att enskilda skall kunna välja sin hemkommun och att de skall få det stöd och den service som de behöver i den kommunen.

Det kan dock uppstå situationer då den enskildes behov inte kan tillgodoses i hemkommunen. Enligt 17a § LSS, som trädde i kraft den 1 januari 2001, får en kommun om det finns särskilda skäl träffa avtal om

---

[1] Lagen (2003:887) om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen (2003:886) utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

kostnadsansvar för insatser enligt 9 § för en enskild person som inte längre är eller inte kommer att vara bosatt i kommunen (prop. 2000/01:6, bet. 2000/01:SoU4, rskr. 2000/01:24). Sådant avtal får träffas med en annan kommun eller med en enskild vårdgivare i en annan kommun. Särskilda skäl kan finnas t.ex. när personer med komplicerade funktionshinder behöver mycket speciella insatser som inte finns i hemkommunen eller när det behövs särskilda insatser i en annan kommun i avvaktan på att hemkommunen utvecklar motsvarande stöd. Boendet i den andra kommunen bör inte vara av permanent karaktär.

I september 2001 var ca 1 400 personer boende i en annan kommun än den som var kostnadsansvarig för insatsen enligt LSS. För ca 120 av dessa personer fanns avtal som var tecknade efter den 1 januari 2001 – dvs. efter det att 17 a § LSS trätt i kraft. Ett okänt antal avtal var tecknade med stöd av 4 § lagen (1993:388) om införande av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Önskar en enskild person flytta och bosätta sig i en annan kommun gäller andra regler. Enligt 16 § LSS kan den enskilde ansöka om förhandsbesked om rätt till insatser från den tilltänkta inflyttningskommunen. Den nya hemkommunen får kostnadsansvaret för beslutade insatser.

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) kan en kommun flytta över ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd till en annan kommun. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i LSS. Det saknas således lagstöd att flytta över ärenden enligt LSS till en annan kommun.

Skälen för regeringens beslut

Det finns en rad oklarheter om vad som faktiskt händer med de avtal som kommuner träffat både före och efter den 1 januari 2001 samt vilka rättsliga konsekvenser det får för brukare. Syftet med uppdraget är att dessa oklarheter skall klaras ut. Hur tillämpas t.ex. möjligheten att sluta avtal enligt 17 a § LSS? Hur många avtal har slutits? Vad är skälen till avtalen? Vad händer med de äldre avtalen? Hur vanligt är det att kommuner faktiskt sagt upp avtal eller flyttat över ansvaret till annan kommun?

Redovisningen till regeringen skall dessutom omfatta uppgifter om antal avtal som sagts upp, vilka kommuner som sagt upp avtal, uppgifter om hur rättssäkerheten beaktats vid eventuella uppsägningar av avtal, hur uppsägningar inverkat på funktionshindrades villkor samt hur länsstyrelsen som tillsynsmyndighet agerar när avtal sägs upp. Socialstyrelsen skall även lämna en analys om bestämmelsens betydelse och funktion i relation till möjligheten att begära förhandsbesked när en person önskar flytta. Analysen skall ha ett brukar- och rättssäkerhetsperspektiv.

Uppdraget skall genomföras i samverkan med länsstyrelserna som inom respektive län har ett tillsynsansvar inom socialtjänstens område.

På regeringens vägnar

Berit Andnor

Inger Laudon

Kopia till

Finansdepartementet/Ba
Finansdepartementet/Ke
Finansdepartementet/LS
Socialdepartementet/HS
Samtliga länsstyrelser
Svenska Kommunförbundet

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

MISSIV
Datum
2005-08-08

Ärendenummer
701-4451-05

Till socialnämnd eller motsvarande

Begäran om uppgifter angående avtal om kostnadsansvar för personer som har eller har haft boende enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS i annan kommun

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna följa upp avtal om kostnadsansvar för personer som har insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Undersökningen görs inom ramen för Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsynsansvar.

De avtal som ska följas upp är sådana avtal där er kommun har eller har haft kostnadsansvar för en person som bor i en annan kommun med beslut enligt 9 § 8 LSS *(boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet)* eller 9 § 9 LSS *(bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna)*. Uppföljningen gäller avtal som har tecknats enligt 17 a § LSS samt andra äldre avtal. Regeringen vill också ha uppgift om hur vanligt det är att avtal sägs upp och hur rättssäkerheten i samband med uppsägningen beaktas för den enskilde. Därför ställs även frågor om avtal som inte längre gäller.

Begärda uppgifter redovisas i två individenkäter, enkät A och enkät B, samt i en sammanställningsenkät om förekomst av avtal.

I **enkät A** besvaras frågor om avtal om kostnadsansvar för en person som bor i en annan kommun än er och där er kommun hade kostnadsansvar den **30 september 2003**. Enkäten ska fyllas i även om avtalet om kostnadsansvar har upphört under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005.

I **enkät B** besvaras frågor om avtal om kostnadsansvar för en person som bor i en annan kommun än er och där er kommun har tecknat avtal om kostnadsansvar som börjat gälla under perioden **1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005**. Enkäten ska fyllas i även om avtalet om kostnadsansvar har upphört under samma period.

I **sammanställningsenkäten** redovisas förekomst av avtal om kostnadsansvar för personer som bor eller har bott i annan kommun än er under perioden

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	E-post	Hemsida
351 86 VÄXJÖ	Kungsgatan 8	0470-860 00	0470-862 20	lansstyrelsen@g.lst.se	www.g.lst.se

Kontakt i detta ärende
Birgitta Wennermark 0470-861 68 0470-862 60

30 september 2003 t.o.m. 30 juni 2005. **Denna enkät ska alla kommuner fylla i och skicka till Länsstyrelsen – även de kommuner som inte har eller har haft några sådana avtal.**

Socialstyrelsen har samrått med Sveriges Kommuner och Landsting kring uppgiftsinsamlingen. I en skrivelse (dnr 2005/1461) till kommunerna i juni 2005 om avtal bibehållet kostnadsansvar informerar Sveriges Kommuner och Landsting om denna uppgiftsinsamling samt redogör för aktuell lagstiftning, för olika typer av avtal samt påtalar vikten av att kommunerna besvarar enkäten.

Regeringsuppdraget ska rapporteras till Socialdepartementet senast den 1 december 2005.

Ifyllda enkäter skickas **till Länsstyrelsen snarast, dock senast den 5 september 2005**.

Adress: Länsstyrelsen i Kronobergs län, 351 86 VÄXJÖ

Tack för er medverkan!

Britt Segerberg

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

ENKÄT A

Avtal om kostnadsansvar som gällde den 30 september 2003

Begäran om uppgifter angående avtal om kostnadsansvar för en person som har eller har haft boende enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS i annan kommun

I denna enkät besvaras frågor om avtal om kostnadsansvar för en person som bor/bodde i en annan kommun än er och **där er kommun hade kostnadsansvar den 30 september 2003**. Enkäten avser en enskild person med insats enligt **9 § 8** eller **9 § 9 LSS.** Enkäten ska fyllas i även om personen har avlidit eller om avtalet har upphört av annan anledning under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005.

I enkäten används begreppet *person* för den som har ett beslut om insats enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS. *Personen* kan i förekommande fall även representeras av vårdnadshavare/ god man/förvaltare.

För frågor kontakta: Socialkonsulent Birgitta Wennermark
Tel: 0470 – 861 68 E-post: birgitta.wennermark@g.lst.se

Ifyllda enkäter skickas senast den 5 september 2005 till:
Länsstyrelsen Kronobergs län
351 86 VÄXJÖ

Innan enkäten fylls i – kopiera det antal enkäter som behövs!

Uppgiftslämnare:

Kommun:	Stadsdel:	Nämnd:
Kontaktperson:		
Telefon:	E-post:	

1. Personuppgifter

Personnummer	Kön
☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐ — ☐☐☐☐ År Mån Dag	☐ kvinna ☐ man

ENKÄT A

2. Det ursprungliga avtalet som rör ovanstående person tecknades:

☐ Före 1996-01-01 av landstinget ☐ av er kommun ☐ vet ej ☐

☐ Under perioden 1996-01-01 t.o.m. 2000-12-31

☐ Under perioden 2001-01-01 t.o.m. 2003-09-30

3. Avtalet avser/avsåg insatser enligt:

☐ 9 § 8 LSS (boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom som behöver bo utanför föräldrahemmet)

☐ 9 § 9 LSS (bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna)

4. Avtalet avser/avsåg boende i:

☐ Kommunal verksamhet i annan kommun, ange vilken *kommun*: _____

☐ Enskild verksamhet i annan kommun, ange vilken *kommun*: _____

5. Av vilket skäl tecknade er kommun avtalet?
Frågan ska inte besvaras om avtalet ursprungligen tecknades av landstinget
Fler alternativ är möjliga

☐ Personen har en ovanlig diagnos/komplicerat funktionshinder och behövde tillgång till anpassad boendelösning/särskild kompetens som er kommun inte kunde tillhandahålla

☐ Personen hade ett domstolsbeslut om bostad med särskild service som inte kunde verkställas i er kommun

☐ Personen begärde en speciell inriktning på boendet som inte fanns i er kommun (t.ex. läkepedagogisk eller socialterapeutisk inriktning).

☐ Personen erhöll boende i annan kommun i avvaktan på att er kommun färdigställer ett boende till personen

☐ Inget av ovanstående skäl gällde men det fanns inget boende att erbjuda personen i er kommun

☐ Vet ej

☐ Annat skäl, ange vilket:_____

Eventuell kommentar:_____

ENKÄT A

6. Gällde avtalet den 30 juni 2005?

☐ Ja, *tack för ert svar! Enkäten är nu besvarad för denna person.*

☐ Nej, fortsätt med nästa fråga

7. Avtalets upphörande

a. När sades avtalet upp? ☐☐ ☐☐ ☐☐
År Mån Dag

b. När upphörde/upphör avtalet att gälla? ☐☐ ☐☐ ☐☐
År Mån Dag

8. Vilken part sade upp avtalet?

☐ Er kommun

☐ Utförande kommun

☐ Enskild verksamhet i annan kommun

9. Av vilket skäl sades avtalet upp?

☐ Personen har avlidit. *Tack för ert svar! Enkäten är nu besvarad för denna person.*

☐ Er kommun har erbjudit personen att flytta till ett boende i er kommun

☐ Personen har själv begärt en förändring av boendet

☐ Kommunen där personen bor har tagit över/kommer att ta över kostnadsansvaret

☐ Annat skäl, ange vilket: _____

Eventuell kommentar: _____

10. Tog personen initiativ till den förändring som ledde till att avtalet sades upp?

☐ Ja, personen tog initiativet utan kommunens medverkan. *(Gå till fråga 12)*

☐ Nej

ENKÄT A

11. Kryssa för det/de påståenden som stämde i samband med att avtalet sades upp:
Fler alternativ är möjliga

☐ Uppsägningen av avtalet föregicks av en individuell planering tillsammans med personen

☐ Avtalet sades upp i samförstånd mellan personen och er kommun

☐ Avtalet sades upp i samförstånd mellan personen, er kommun och utförarkommunen

☐ Personen blev informerad i samband med avtalsuppsägningen

☐ Personen fick ingen information i samband med avtalsuppsägningen

☐ Er kommun uppmanade personen att begära bostad/ansöka om förhandsbesked i utförarkommunen

☐ Personen fick ett nytt beslut om boende av er kommun

Eventuell kommentar: _____

12. Vilken blev konsekvensen för personen när avtalet upphörde?

☐ Personen bor kvar i samma bostad som avtalet gällde

☐ Personen har flyttat/ska flytta tillbaka till er kommun

☐ Personen har flyttat/ska flytta till en tredje kommun

☐ Personen har flyttat/ska flytta till annat boende i utförarkommunen

☐ Annan, ange vilken: _____

13. Har nytt avtal tecknats om kostnadsansvar för boende som avser perioden 2003-10-01 t.o.m. 2005-06-30?

☐ Ja, fyll *i enkät B*

☐ Nej

Tack för ert svar!

Skicka enkäterna till Länsstyrelsen senast den 5 september 2005.

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

ENKÄT **B**

Avtal om kostnadsansvar som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005

Begäran om uppgifter angående avtal om kostnadsansvar för en person som har eller har haft boende enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS i annan kommun

I denna enkät besvaras frågor om avtal om kostnadsansvar för en person som bor i en annan kommun än er och **där er kommun har tecknat nytt avtal om kostnadsansvar under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005**. Enkäten avser en enskild person med insats enligt **9 § 8** eller **9 § 9 LSS**. Enkäten ska fyllas i även om personen har avlidit eller om avtalet har upphört av annan anledning under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005.

I enkäten används begreppet *person* för den som har ett beslut om insats enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS. *Personen* kan i förekommande fall även representeras av vårdnadshavare/ god man/förvaltare.

För frågor kontakta: Socialkonsulent Birgitta Wennermark
Tel: 0470 – 861 68 E-post: birgitta.wennermark@g.lst.se

Ifyllda enkäter skickas senast den 5 september 2005 till:
Länsstyrelsen i Kronobergs län
351 86 VÄXJÖ

Innan enkäten fylls i - kopiera det antal enkäter som behövs!

Uppgiftslämnare:

Kommun:	Stadsdel:	Nämnd:
Kontaktperson:		
Telefon:	E-post:	

1. Personuppgifter

Personnummer ☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐ — ☐☐☐☐ År Mån Dag	Kön ☐ kvinna ☐ man

ENKÄT B

2. När började avtalet gälla? ☐☐ ☐☐ ☐☐

År Mån Dag

3. Avtalet avser/avsåg insatser enligt:

☐ 9 § 8 LSS (boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom som behöver bo utanför föräldrahemmet)

☐ 9 § 9 LSS (bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna)

4. Avtalet avser/avsåg boende i:

☐ Kommunal verksamhet i annan kommun, ange vilken *kommun*: _____

☐ Enskild verksamhet i annan kommun, ange vilken *kommun*: _____

5. Av vilket skäl tecknade er kommun avtalet?
Flera alternativ är möjliga

☐ Personen har en ovanlig diagnos/komplicerat funktionshinder och behövde tillgång till anpassad boendelösning/särskild kompetens som er kommun inte kunde tillhandahålla

☐ Personen hade ett domstolsbeslut om bostad med särskild service som inte kunde verkställas i er kommun

☐ Personen begärde en speciell inriktning på boendet som inte fanns i er kommun (t.ex. läkepedagogisk eller socialterapeutisk inriktning)

☐ Personen erhöll boende i annan kommun i avvaktan på att er kommun färdigställer ett boende till personen

☐ Inget av ovanstående skäl gällde men det fanns inget boende att erbjuda i er kommun

☐ Annat skäl, ange vilket:_____

Eventuell kommentar:_____

ENKÄT B

6. Upprättades en individuell plan enligt 10 § LSS på den enskildes begäran i samband med att avtalet tecknades?

☐ Ja

☐ Nej

7. Gällde avtalet den 30 juni 2005?

☐ Ja, *Tack för ert svar. Enkäten är nu besvarad för denna person.*

☐ Nej, fortsätt med nästa fråga

8. Avtalets upphörande

a. När sades avtalet upp? ☐☐ ☐☐ ☐☐
År Mån Dag

b. När upphörde/upphör avtalet att gälla? ☐☐ ☐☐ ☐☐
År Mån Dag

9. Vilken part sade upp avtalet?

☐ Er kommun

☐ Utförande kommun

☐ Enskild verksamhet i annan kommun

ENKÄT B

10. Av vilket skäl sades avtalet upp?

☐ Personen har avlidit. *Tack för ert svar! Enkäten är nu besvarad för denna person..*

☐ Er kommun har erbjudit personen att flytta till ett boende i er kommun

☐ Personen har själv begärt en förändring av boendet

☐ Kommunen där personen bor har tagit över/kommer att ta över kostnadsansvaret

☐ Annat skäl, ange vilket: _____

Eventuell kommentar: _____

11. Tog personen initiativ till den förändring som ledde till att avtalet sades upp?

☐ Ja, personen tog initiativet utan kommunens medverkan. *(Gå till fråga 13)*

☐ Nej

12. Kryssa för det/de påståenden som stämde i samband med att avtalet sades upp:
Fler alternativ är möjliga

☐ Uppsägningen av avtalet föregicks av en individuell planering tillsammans med personen

☐ Avtalet sades upp i samförstånd mellan personen och er kommun

☐ Avtalet sades upp i samförstånd mellan personen, er kommun och utförarkommunen

☐ Personen blev informerad i samband med avtalsuppsägningen

☐ Personen fick ingen information i samband med avtalsuppsägningen

☐ Er kommun uppmanade personen att begära bostad/ansöka om förhandsbesked i utförarkommunen

☐ Personen fick ett nytt beslut om boende av er kommun

Eventuell kommentar: _____

ENKÄT B

13. Vilken blev konsekvensen för personen när avtalet upphörde?

☐ Personen bor kvar i samma bostad som avtalet gällde

☐ Person har flyttat/ska flytta tillbaka till er kommun

☐ Personen har flyttat/ska flytta till en tredje kommun

☐ Personen har flyttat/ska flytta till annat boende i utförarkommunen

☐ Annan, ange vilken: _____

Tack för ert svar!

Skicka enkäterna till Länsstyrelsen senast den 5 september 2005.

LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

Förekomst av avtal

- sammanställningsenkät

Begäran om uppgifter angående avtal om kostnadsansvar för personer som har eller har haft boende enligt 9 § 8 eller 9 § 9 LSS i annan kommun

Enkäten ska fyllas i av samtliga kommuner - även av er som inte har/har haft några avtal

Uppgiftslämnare:

Kommun:	Stadsdel:	Nämnd:
Kontaktperson:		
Telefon:	E-post:	

1. Hade er kommun avtal om kostnadsansvar för boende enligt **9 § 8 LSS** i annan kommun den **30 september 2003**?

   ☐ Ja Hur många avtal_____ *Fyll i enkät A för varje person som berördes av avtal*

   ☐ Nej

2. Hade er kommun avtal om kostnadsansvar för boende enligt **9 § 9 LSS** i annan kommun den **30 september 2003**?

   ☐ Ja Hur många avtal_____ *Fyll i enkät A för varje person som berördes av avtal*

   ☐ Nej

3. Har er kommun tecknat avtal om kostnadsansvar, för boende enligt **9 § 8 LSS** i annan kommun, som börjat gälla under perioden **1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005**?

   ☐ Ja Hur många avtal_____ *Fyll i enkät B för varje person som berördes av avtal*

   ☐ Nej

4. Har er kommun tecknat avtal om kostnadsansvar, för boende enligt **9 § 9 LSS** i annan kommun, som börjat gälla under perioden **1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005**?

   ☐ Ja. Hur många avtal_____ *Fyll i enkät B för varje person som berördes av avtal*

   ☐ Nej

För frågor kontakta: Socialkonsulent Birgitta Wennermark
Tel: 0470 – 861 68 E-post: birgitta.wennermark@g.lst.se

Ifyllda enkäter skickas senast den 5 september 2005 till:

Länsstyrelsen i Kronobergs län
351 86 VÄXJÖ

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Hela riket	560	247	1209	533	251	58	151	24
Stockholms län	196	78	414	110	66	13	66	11
Upplands Väsby	7	4	5	3	0	0	0	0
Vallentuna	8	2	2	1	0	0	2	1
Österåker	1	0	2	2	1	0	2	2
Värmdö	8	5	1	0	3	0	2	1
Järfälla	11	4	4	3	3	1	0	0
Ekerö	4	1	4	3	0	0	1	0
Huddinge	13	6	8	1	4	1	4	0
Botkyrka	14	7	5	0	10	1	1	0
Salem	3	1	1	1	0	0	0	0
Haninge	11	8	4	3	2	1	1	0
Tyresö	3	1	6	3	2	0	0	0
Upplands-Bro	5	1	3	1	0	0	1	0
Nykvarn	0	0	3	3	0	0	0	0
Täby	0	0	11	11	2	0	2	1
Danderyd	2	0	13	7	3	2	1	0
Sollentuna	1	0	11	0	2	1	4	0
Stockholm[1)]	70	27	276	45	25	3	37	4
Södertälje	10	4	10	1	0	0	1	0
Nacka	1	0	10	6	2	1	0	0
Sundbyberg	2	0	5	0	0	0	0	0

1) Drygt 200 av de 276 avtalen är avtal som gäller både Stockholms stad och andra kommuner i Stockholms län. I samband med kommunaliseringen fick Stockholms stad kostnadsansvar för de avtal som gällde personer från andra kommuner i länet.

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Solna	4	1	2	0	1	0	4	1
Lidingö	1	0	7	6	0	0	0	0
Vaxholm	2	1	2	2	0	0	1	0
Norrtälje	2	0	5	0	1	0	0	0
Sigtuna	11	4	11	8	1	1	1	1
Nynäshamn	2	1	3	0	4	1	1	0
Uppsala län	5	0	28	21	2	0	2	1
Håbo	1	0	2	2	1	0	0	0
Älvkarleby	0	0	2	2	0	0	0	0
Knivsta	1	0	3	2	1	0	1	0
Tierp	1	0	5	2	0	0	1	1
Uppsala	2	0	5	4	0	0	0	0
Enköping	0	0	1	1	0	0	0	0
Östhammar	0	0	10	8	0	0	0	0
Södermanlands län	15	5	27	3	8	1	3	0
Vingåker	1	0	1	0	0	0	0	0
Gnesta	1	0	2	0	0	0	0	0
Nyköping	4	2	5	0	2	0	0	0
Oxelösund	0	0	1	0	0	0	0	0
Flen	2	1	6	2	1	0	0	0
Katrineholm	1	0	1	1	1	1	0	0
Eskilstuna	3	1	4	0	1	0	0	0
Strängnäs	2	1	2	0	1	0	3	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Trosa	1	0	5	0	2	0	0	0
Östergötlands län	8	2	32	8	10	0	4	0
Ödeshög	0	0	1	0	1	0	0	0
Ydre	0	0	1	1	1	0	0	0
Kinda	0	0	0	0	1	0	0	0
Boxholm	0	0	0	0	0	0	0	0
Åtvidaberg	4	2	2	1	1	0	1	0
Finspång	0	0	3	2	0	0	0	0
Valdemarsvik	0	0	0	0	0	0	0	0
Linköping	2	0	9	2	2	0	0	0
Norrköping	0	0	6	0	1	0	3	0
Söderköping	2	0	4	1	1	0	0	0
Motala	0	0	4	1	0	0	0	0
Vadstena	0	0	2	0	0	0	0	0
Mjölby	0	0	0	0	2	0	0	0
Jönköpings län	5	4	34	16	3	1	10	2
Aneby	0	0	0	0	0	0	0	0
Gnosjö	0	0	1	0	0	0	0	0
Mullsjö	0	0	0	0	1	0	0	0
Habo	0	0	6	5	0	0	1	0
Gislaved	0	0	5	3	0	0	4	0
Vaggeryd	0	0	5	3	0	0	4	1
Jönköping	1	1	2	1	1	1	1	1
Nässjö	0	0	2	0	0	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Värnamo	0	0	5	0	0	0	0	0
Sävsjö	0	0	3	3	0	0	0	0
Vetlanda	0	0	3	0	0	0	0	0
Eksjö	0	0	0	0	0	0	0	0
Tranås	4	3	2	1	1	0	0	0
Kronobergs län	19	10	1	0	9	5	1	0
Uppvidinge	5	3	1	0	1	1	0	0
Lessebo	0	0	0	0	0	0	0	0
Tingsryd	5	2	0	0	1	1	0	0
Alvesta	0	0	0	0	1	1	0	0
Älmhult	2	2	0	0	1	0	0	0
Markaryd	5	2	0	0	3	2	0	0
Växjö	0	0	0	0	1	0	0	0
Ljungby	2	1	0	0	1	0	1	0
Kalmar län	26	14	22	5	15	1	4	0
Högsby	2	2	1	1	2	0	0	0
Torsås	0	0	0	0	0	0	0	0
Mörbylånga	0	0	1	0	0	0	1	0
Hultsfred	1	1	1	0	0	0	0	0
Mönsterås	3	0	0	0	4	0	0	0
Emmaboda	0	0	2	0	0	0	0	0
Kalmar	2	1	6	2	2	0	3	0
Nybro	1	0	2	1	1	0	0	0
Oskarshamn	7	4	2	0	2	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Västervik	7	5	3	0	4	1	0	0
Vimmerby	3	1	2	0	0	0	0	0
Borgholm	0	0	2	1	0	0	0	0
Gotlands län								
Gotland	3	2	0	0	0	0	0	0
Blekinge län	0	0	8	0	0	0	0	0
Olofström	0	0	3	0	0	0	0	0
Karlskrona	0	0	2	0	0	0	0	0
Ronneby	0	0	1	0	0	0	0	0
Karlshamn	0	0	1	0	0	0	0	0
Sölvesborg	0	0	1	0	0	0	0	0
Skåne län	30	5	85	19	7	2	11	2
Svalöv	1	0	1	0	0	0	0	0
Staffanstorp	4	1	3	0	1	0	0	0
Burlöv	0	0	1	1	0	0	1	0
Vellinge	1	1	3	0	0	0	0	0
Östra Göinge	0	0	6	1	0	0	0	0
Örkelljunga	0	0	0	0	0	0	0	0
Bjuv	3	0	2	1	0	0	2	1
Kävlinge	0	0	1	1	0	0	0	0
Lomma	0	0	0	0	0	0	0	0
Svedala	0	0	1	0	1	1	0	0
Skurup	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Sjöbo	0	0	1	0	0	0	0	0
Hörby	0	0	0	0	0	0	0	0
Höör	3	1	1	1	2	0	0	0
Tomelilla	0	0	1	0	0	0	0	0
Bromölla	0	0	1	0	0	0	0	0
Osby	0	0	2	0	0	0	0	0
Perstorp	0	0	1	0	0	0	1	0
Klippan	0	0	2	1	0	0	0	0
Åstorp	0	0	1	0	0	0	0	0
Båstad	0	0	3	2	0	0	0	0
Malmö	10	1	16	4	2	0	2	0
Lund	0	0	3	0	0	0	0	0
Landskrona	2	1	6	2	0	0	1	1
Helsingborg	0	0	11	2	1	1	3	0
Höganäs	0	0	1	1	0	0	0	0
Eslöv	0	0	0	0	0	0	0	0
Ystad	2	0	1	0	0	0	0	0
Trelleborg	4	0	3	1	0	0	0	0
Kristianstad	0	0	10	0	0	0	1	0
Simrishamn	0	0	0	0	0	0	0	0
Ängelholm	0	0	1	1	0	0	0	0
Hässleholm	0	0	2	0	0	0	0	0
Hallands län	9	7	6	2	1	0	2	0
Hylte	0	0	1	1	0	0	0	0
Halmstad	0	0	1	1	0	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Laholm	4	3	2	0	0	0	0	0
Falkenberg	2	2	1	0	0	0	0	0
Varberg	3	2	1	0	1	0	0	0
Kungsbacka	0	0	0	0	0	0	2	0
Västra Götalands län	79	38	373	283	36	10	29	4
Härryda	4	0	2	0	1	0	0	0
Partille	2	0	8	3	1	1	0	0
Öckerö	0	0	0	0	1	0	0	0
Stenungsund	3	0	3	2	0	0	0	0
Tjörn	3	1	1	1	0	0	1	1
Orust	0	0	2	2	0	0	0	0
Sotenäs	0	0	5	1	1	0	1	0
Munkedal	0	0	4	4	0	0	0	0
Tanum	2	2	7	6	0	0	0	0
Dals-Ed	0	0	6	5	0	0	0	0
Färgelanda	0	0	12	11	0	0	0	0
Ale	0	0	19	12	0	0	0	0
Lerum	1	1	25	23	0	0	11	3
Vårgårda	3	1	10	10	2	0	1	0
Bollebygd	5	4	7	7	0	0	0	0
Grästorp	0	0	1	0	0	0	0	0
Essunga	0	0	0	0	0	0	0	0
Karlsborg	1	0	0	0	0	0	0	0
Gullspång	2	0	0	0	2	0	0	0
Tranemo	1	1	15	15	1	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Bengtsfors	2	2	13	11	2	2	0	0
Mellerud	1	0	7	7	1	0	0	0
Lilla Edet	0	0	14	14	0	0	0	0
Mark	1	1	16	15	1	0	0	0
Svenljunga	4	3	9	9	2	0	1	0
Herrljunga	0	0	10	6	0	0	1	0
Vara	0	0	0	0	0	0	0	0
Götene	0	0	1	0	1	0	0	0
Tibro	2	2	0	0	0	0	1	0
Töreboda	1	1	1	0	1	1	0	0
Göteborg	15	4	49	23	6	2	5	0
Mölndal	7	4	3	1	3	2	0	0
Kungälv	0	0	0	0	0	0	0	0
Lysekil	0	0	7	7	0	0	0	0
Uddevalla	0	0	5	0	0	0	1	0
Strömstad	0	0	0	0	0	0	0	0
Vänersborg	3	1	21	21	1	0	3	0
Trollhättan	0	0	24	24	0	0	0	0
Alingsås	2	2	23	21	0	0	0	0
Borås	9	6	16	3	5	0	1	0
Ulricehamn	0	0	10	10	0	0	0	0
Åmål	3	1	9	8	2	2	0	0
Mariestad	0	0	0	0	0	0	0	0
Lidköping	0	0	0	0	0	0	0	0
Skara	0	0	1	0	0	0	0	0
Skövde	1	1	2	0	2	0	2	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Hjo	0	0	0	0	0	0	0	0
Tidaholm	0	0	3	0	0	0	0	0
Falköping	1	0	2	1	0	0	0	0
Värmlands län	54	32	9	3	20	6	2	2
Kil	0	0	0	0	1	0	1	1
Eda	0	0	0	0	0	0	0	0
Torsby	1	1	0	0	0	0	0	0
Storfors	0	0	0	0	0	0	0	0
Hammarö	5	4	0	0	1	1	0	0
Munkfors	0	0	1	1	0	0	0	0
Forshaga	4	4	0	0	0	0	0	0
Grums	0	0	0	0	0	0	0	0
Årjäng	8	1	0	0	5	1	0	0
Sunne	1	0	0	0	1	0	0	0
Karlstad	11	9	3	1	5	1	0	0
Kristinehamn	0	0	0	0	0	0	0	0
Filipstad	8	6	3	0	3	1	0	0
Hagfors	0	0	0	0	0	0	0	0
Arvika	6	6	1	0	1	0	1	1
Säffle	10	1	1	1	3	2	0	0
Örebro län	6	2	24	3	9	4	3	0
Lekeberg	1	1	0	0	0	0	0	0
Laxå	1	0	2	0	3	2	0	0
Hallsberg	0	0	1	0	0	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Degerfors	0	0	1	0	0	0	0	0
Hällefors	0	0	0	0	0	0	0	0
Ljusnarsberg	0	0	0	0	0	0	0	0
Örebro	2	0	15	3	0	0	1	0
Kumla	0	0	1	0	0	0	0	0
Askersund	0	0	2	0	4	2	1	0
Karlskoga	2	1	2	0	1	0	0	0
Nora	0	0	0	0	0	0	0	0
Lindesberg	0	0	0	0	1	0	1	0
Västmanlands län	9	4	22	3	3	0	1	0
Skinnskatteberg	0	0	1	0	0	0	0	0
Surahammar	0	0	1	0	0	0	1	0
Heby	0	0	1	0	0	0	0	0
Kungsör	2	0	0	0	0	0	0	0
Hallstahammar	0	0	0	0	0	0	0	0
Norberg	0	0	0	0	0	0	0	0
Västerås	4	2	13	3	3	0	0	0
Sala	3	2	4	0	0	0	0	0
Fagersta	0	0	0	0	0	0	0	0
Köping	0	0	1	0	0	0	0	0
Arboga	0	0	1	0	0	0	0	0
Dalarnas län	32	16	7	3	25	6	5	1
Vansbro	4	1	2	0	4	0	0	0
Malung	5	3	0	0	2	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Gagnef	2	0	0	0	0	0	0	0
Leksand	0	0	0	0	0	0	0	0
Rättvik	4	3	0	0	4	2	5	1
Orsa	0	0	0	0	0	0	0	0
Älvdalen	6	4	0	0	7	4	0	0
Smedjebacken	0	0	0	0	0	0	0	0
Mora	0	0	1	1	0	0	0	0
Falun	3	0	0	0	0	0	0	0
Borlänge	2	1	1	1	6	0	0	0
Säter	2	1	0	0	0	0	0	0
Hedemora	2	1	0	0	2	0	0	0
Avesta	2	2	2	0	0	0	0	0
Ludvika	0	0	1	1	0	0	0	0
Gävleborgs län	0	0	38	28	1	0	6	1
Ockelbo	0	0	2	2	0	0	0	0
Hofors	0	0	5	4	0	0	0	0
Ovanåker	0	0	0	0	0	0	0	0
Nordanstig	0	0	3	3	0	0	0	0
Ljusdal	0	0	0	0	0	0	0	0
Gävle	0	0	6	0	1	0	0	0
Sandviken	0	0	6	4	0	0	0	0
Söderhamn	0	0	0	0	0	0	0	0
Bollnäs	0	0	15	15	0	0	0	0
Hudiksvall	0	0	1	0	0	0	6	1

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Västernorrlands län	24	11	45	20	12	5	0	0
Ånge	3	2	3	0	1	0	0	0
Timrå	3	0	9	6	0	0	0	0
Härnösand	0	0	7	0	0	0	0	0
Sundsvall	13	7	7	1	7	5	0	0
Kramfors	4	1	4	0	2	0	0	0
Sollefteå	0	0	3	1	1	0	0	0
Örnsköldsvik	1	1	12	12	1	0	0	0
Jämtlands län	23	10	3	1	17	3	2	0
Ragunda	..	..	..	..	..	..	..	..
Bräcke	0	0	0	0	0	0	0	0
Krokom	2	2	0	0	1	0	0	0
Strömsund	10	5	2	1	2	0	0	0
Åre	1	1	1	0	6	3	2	0
Berg	4	2	0	0	2	0	0	0
Härjedalen	6	0	0	0	6	0	0	0
Östersund	0	0	0	0	0	0	0	0
Västerbottens län	8	3	30	4	5	1	0	0
Nordmaling	0	0	0	0	0	0	0	0
Bjurholm	0	0	0	0	0	0	0	0
Vindeln	0	0	1	0	0	0	0	0
Robertsfors	..	..	..	..	..	..	..	..
Norsjö	1	0	1	1	0	0	0	0
Malå	2	1	2	0	2	0	0	0

Tabell A **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 8 och 9 § 9 LSS för enskild person med boende i annan kommun än den kostnadsansvariga.**

Län	Avtal som gällde den 30 september 2003				Avtal som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m 30 juni 2005			
Kommun	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 8 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05	9 § 9 LSS	Varav uppsagda avtal före 30 jun 05
Storuman	0	0	2	1	0	0	0	0
Sorsele	0	0	1	1	0	0	0	0
Dorotea	0	0	2	0	0	0	0	0
Vännäs	0	0	0	0	0	0	0	0
Vilhelmina	0	0	2	0	0	0	0	0
Åsele	0	0	0	0	1	0	0	0
Umeå	2	0	9	0	0	0	0	0
Lycksele	3	2	0	0	1	1	0	0
Skellefteå	0	0	10	1	1	0	0	0
Norrbottens län	9	4	1	1	2	0	0	0
Arvidsjaur	2	0	0	0	1	0	0	0
Arjeplog	3	2	0	0	0	0	0	0
Jokkmokk	0	0	0	0	0	0	0	0
Överkalix	0	0	0	0	0	0	0	0
Kalix	0	0	0	0	0	0	0	0
Övertorneå	0	0	0	0	0	0	0	0
Pajala	0	0	0	0	0	0	0	0
Gällivare	0	0	0	0	0	0	0	0
Älvsbyn	2	1	0	0	1	0	0	0
Luleå	2	1	1	1	0	0	0	0
Piteå	0	0	0	0	0	0	0	0
Boden	0	0	0	0	0	0	0	0
Haparanda	0	0	0	0	0	0	0	0
Kiruna	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell B **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 9 LSS som gällde den 30 september 2003 fördelade efter boendekommun och regiform**
(33 avtal ingår ej på grund av bortfall på regiform)

Kommun	Antal i kommunal verksamhet	Antal i enskild verksamhet
Riket	**502**	**664**
Stockholms län	**12**	**165**
Botkyrka	1	
Ekerö		2
Haninge		1
Lidingö		1
Norrtälje		1
Solna	3	2
Stockholm	1	4
Södertälje	4	112
Täby		5
Upplands Väsby	2	2
Vallentuna		26
Vaxholm		1
Värmdö	1	8
Uppsala län	**21**	**36**
Enköping	1	2
Knivsta	1	3
Tierp	2	
Uppsala	15	30
Älvkarleby	1	
Östhammar	1	1
Södermanlands län	**3**	**97**
Eskilstuna		2
Gnesta	1	29
Katrineholm	1	13
Nyköping		7
Strängnäs		21
Trosa		15
Vingåker	1	10
Östergötlands län	**5**	**56**
Finspång	1	29
Kinda	2	2
Linköping	1	
Norrköping		13
Söderköping		3
Vadstena	1	1
Valdemarsvik		5
Åtvidaberg		3
Jönköpings län	**38**	**19**
Eksjö		2
Gislaved	1	1
Jönköping	14	12
Mullsjö	5	

Tabell B **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 9 LSS som gällde den 30 september 2003 fördelade efter boendekommun och regiform**
(33 avtal ingår ej på grund av bortfall på regiform)

Kommun	Antal i kommunal verksamhet	Antal i enskild verksamhet
Sävsjö	11	4
Tranås	3	
Värnamo	4	
Kronobergs län	**10**	**72**
Alvesta		1
Lessebo		1
Ljungby	4	12
Markaryd		1
Tingsryd	3	46
Växjö	3	11
Kalmar län	**3**	**3**
Emmaboda	1	
Hultsfred		1
Kalmar	1	
Mörbylånga	1	
Västervik		2
Gotlands län	**0**	**3**
Gotland		3
Blekinge län	**2**	**2**
Karlskrona	1	
Ronneby	1	2
Skåne län	**39**	**39**
Bjuv	1	
Eslöv	7	8
Helsingborg	1	
Hässleholm	5	10
Hörby		1
Höör		16
Klippan	1	
Kristianstad	7	
Lund	12	
Perstorp		1
Simrishamn	2	1
Sjöbo		1
Svalöv	1	1
Ängelholm	2	
Hallands län	**1**	**1**
Falkenberg	1	
Hylte		1
Västra Götalands län	**254**	**51**
Ale	10	2
Alingsås	43	3

Tabell B **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 9 LSS som gällde den 30 september 2003 fördelade efter boendekommun och regiform**
(33 avtal ingår ej på grund av bortfall på regiform)

Kommun	Antal i kommunal verksamhet	Antal i enskild verksamhet
Borås	44	1
Dals-Ed	1	
Färgelanda	3	
Göteborg	3	11
Herrljunga	4	
Härryda		1
Kungälv	1	
Lilla Edet	1	30
Mariestad	1	
Mark	3	
Mellerud	23	
Munkedal	3	
Skara	2	
Strömstad	4	
Svenljunga	10	
Tranemo	6	
Trollhättan	27	
Uddevalla	15	
Ulricehamn	12	
Vara	1	2
Vänersborg	31	
Åmål	6	1
Värmlands län	**0**	**3**
Kil		1
Sunne		2
Örebro län	**8**	**48**
Askersund	4	9
Hallsberg	1	
Lekeberg	1	10
Lindesberg		14
Nora	1	13
Örebro	1	2
Västmanlands län	**1**	**13**
Fagersta		1
Heby		8
Kungsör	1	
Sala		4
Dalarnas län	**2**	**8**
Falun	1	
Gagnef		3
Hedemora		1
Malung		3
Mora	1	
Vansbro		1

Tabell B **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 9 LSS som gällde den 30 september 2003 fördelade efter boendekommun och regiform**
(33 avtal ingår ej på grund av bortfall på regiform)

Kommun	Antal i kommunal verksamhet	Antal i enskild verksamhet
Gävleborgs län	**29**	**38**
Bollnäs		9
Gävle	1	
Hudiksvall	1	22
Ljusdal		7
Söderhamn	27	
Västernorrlands län	**47**	**0**
Kramfors	10	
Sollefteå	10	
Sundsvall	19	
Ånge	7	
Örnsköldsvik	1	
Jämtlands län	**0**	**0**
Västerbottens län	**26**	**8**
Skellefteå	1	
Umeå	10	8
Vännäs	15	
Norrbottens län	**1**	**2**
Boden	1	2

Tabell C **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 9 LSS som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005 fördelade efter boendekommun och regiform**
(12 avtal ingår ej på grund av bortfall på regiform)

Kommun	Antal i kommunal verksamhet	Antal i enskild verksamhet
Riket	**6**	**132**
Stockholms län	2	39
Sigtuna		6
Sollentuna	1	
Solna		3
Stockholm		2
Södertälje	1	12
Täby		5
Upplands Väsby		5
Vallentuna		5
Vaxholm		1
Uppsala län	**0**	**9**
Uppsala		9
Södermanlands län	**0**	**6**
Eskilstuna		1
Katrineholm		1
Nyköping		3
Trosa		1
Östergötlands län	**0**	**12**
Finspång		3
Kinda		1
Norrköping		2
Söderköping		1
Vadstena		1
Valdemarsvik		3
Åtvidaberg		1
Jönköpings län	**1**	**8**
Jönköping		1
Värnamo	1	7
Kronobergs län	**0**	**6**
Ljungby		1
Tingsryd		2
Växjö		3
Kalmar län	**0**	**1**
Västervik		1
Gotlands län	**0**	**0**
Blekinge län	**0**	**0**
Skåne län	**1**	**8**
Eslöv		2

Tabell C **Avtal om kostnadsansvar för insats enligt 9 § 9 LSS som börjat gälla under perioden 1 oktober 2003 t.o.m. 30 juni 2005 fördelade efter boendekommun och regiform**
(12 avtal ingår ej på grund av bortfall på regiform)

Kommun	Antal i kommunal verksamhet	Antal i enskild verksamhet
Hässleholm		3
Höör		1
Simrishamn		1
Svalöv	1	
Tomelilla		1
Hallands län	**0**	**1**
Hylte		1
Västra Götalands län	**2**	**16**
Alingsås		11
Härryda	1	
Lilla Edet		3
Mölndal		1
Skara	1	
Skövde		1
Värmlands län	**0**	**0**
Örebro län	**0**	**7**
Lekeberg		1
Lindesberg		3
Nora		2
Örebro		1
Västmanlands län	**0**	**3**
Heby		2
Sala		1
Dalarnas län	**0**	**6**
Gagnef		3
Hedemora		2
Mora		1
Gävleborgs län	**0**	**8**
Bollnäs		6
Nordanstig		2
Västernorrlands län	**0**	**0**
Jämtlands län	**0**	**0**
Västerbottens län	**0**	**1**
Åsele		1
Norrbottens län	**0**	**1**
Boden		1

Konsekvenser för den enskilde – exempel

Exempel 1: Brist på information

I en tvist mellan den kostnadsansvariga kommunen och boendekommunen har den förstnämnda med hänvisning till att utjämningssystemet införts ensidigt sagt upp avtalet om kostnadsansvar. Först därefter informerades den enskilde/god man. Ingen tog kontakt med den enskilde innan avtalet sades upp för att ta reda på vad han ville. Boendekommunen framhåller i ett brev till den kostnadsansvariga kommunen att överföring av ärenden enligt LSS saknar laglig grund och kommunen förutsätter att den kostnadsansvariga kommunen har gett den enskilde ett överklagningsbart beslut på att ett gynnande beslut har upphävts. Den kostnadsansvariga kommunen har därefter skrivit till god man och uttryckligen uppmanat denne att söka förhandsbesked i boendekommunen. Den gode mannen ansökte om förhandsbesked vilket avslogs av boendekommunen. Beslutet överklagades till länsrätten som i sin dom skriver att den utökade avtalsmöjligheten enligt 17 a § LSS inte påverkar den enskildes rätt att ansöka om förhandsbesked enligt 16 § LSS. Domen har fastställts av kammarrätten.

Exempel 2: Uppsägning av avtal om boende i verksamhet med specialkompetens

En kostnadsansvarig kommun hade beviljat en kvinna bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS i en enskild verksamhet med specialkompetens när det gäller kommunikation och teckenspråk.

Hösten 2003 påtalade den kostnadsansvariga kommunen för den enskilda verksamheten och kvinnans gode man att kvinnan skulle mantalsskriva sig i boendekommunen och ansöka om förhandsbesked. Den gode mannen motsatte sig det och ansåg att kvinnan med utgångspunkt från sina särskilda behov borde erbjudas fortsatt boende inom den enskilda verksamheten. Efter en tid följde dock den gode mannen den kostnadsansvariga kommunens inrådan och ansökte om förhandsbesked. Den gode mannen tog dock tillbaka ansökan när boendekommunen lämnade besked om att den inte kunde lova att köpa en boendeplats i den enskilda verksamheten där kvinnan nu bodde samt att kommunen avvaktade med att ge förhandsbesked på grund av oklarheter kring kostnadsutjämningssystemet.

Avtalet löpte ut vid årsskiftet 2004/05 och kvinnan hade i ett nytt beslut från juni 2004 erbjudits en bostad med särskild service i den tidigare hemkommunen. Det här beslutet överklagades av kvinnan med motiveringen att kommunens förslag till boende saknade det kvalitativa innehåll, bl.a. teckenspråkskunnig personal, som fanns i den enskilda verksamheten och som hon är i behov av.

Länsrätten avslog överklagandet bl.a. med motiveringen att kommunen uppgett att behovet ska säkerställas genom kompetenshöjande åtgärder för personalen. Domen överklagades till kammarrätten, som inte ändrade länsrättens dom.

Exempel 3: Eniga kommuner – den enskilde har varit delaktig

En kommun kontaktade kostnadsansvariga kommuner i flera län angående 14 personer som hade bott i en enskild verksamhet i kommunen under mycket lång tid. Kommunen ställde frågan om kommunerna önskade föra över ansvaret för de aktuella personerna till boendekommunen och vilken inställning den enskilde och hans eller hennes gode man hade

till en eventuell förändring av ansvaret. I de flesta fall var såväl den enskilde som kommunen positiv till en förändring. I de fallen överförs ansvaret från år 2006. Boendekommunen har handlagt förändringen genom att LSS-handläggarna har haft kontakt med gode män för tillstånd att få ta del av tidigare utredningar och beslut. De har även haft kontakt med föreståndare vid de aktuella boendena för att få en bild av behov och förmågor hos den enskilde. Efter ansökan från de enskilde har nya beslut fattats. Den ansvariga för handikappomsorgen i kommunen har uppgett att kommunen har större möjlighet att följa upp insatserna och den enskildes behov än om den enskilde har 20-50 mil till sin LSS-handläggare.

Bilaga 6

Lagtext

Lagen (1993:388) om införande av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

4 § Ett landsting och en kommun inom landstinget får träffa avtal om att en eller flera uppgifter enligt 3 § flyttas över från landstinget till kommunen vid en tidigare tidpunkt än den 1 januari 1996. I så fall gäller vad som sägs i 17 § tredje stycket nya lagen.

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

16 § En kommuns ansvar enligt denna lag gäller gentemot dem som är bosatta i kommunen.

Om en person som anges i 1 § tänker bosätta sig i en kommun, skall kommunen på ansökan meddela förhandsbesked om rätten till insatser från kommunen enligt 9 §. Vid prövningen av en ansökan om förhandsbesked skall bestämmelserna i denna lag gälla. Kommunen skall utan dröjsmål planera och förbereda insatser som förhandsbeskedet ger den enskilde rätt till om han bosätter sig i kommunen. Förhandsbeskedet gäller under sex månader räknat från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde.

Om behov av insatser enligt denna lag uppkommer under en tillfällig vistelse i en kommun skall kommunen ge det stöd och den hjälp som omedelbart behövs.

Såvitt avser landstingets förpliktelser gäller vad som sägs i denna paragraf om kommunen i stället landstinget.

17 § Ett landsting eller en kommun får med bibehållet ansvar sluta avtal med någon annan om att tillhandahålla insatser enligt denna lag.

Ett landsting och en kommun som ingår i landstinget får träffa avtal om att ansvar för en eller flera uppgifter enligt denna lag överlåts från landstinget till kommunen eller från kommunen till landstinget. Om en sådan överlåtelse sker skall föreskrifterna i denna lag om landsting eller kommun gälla för den till vilken uppgiften överlåtits.

Om ett landsting och en kommun har träffat en överenskommelse enligt andra stycket, får överlåtaren lämna sådant ekonomiskt bidrag till mottagaren som motiveras av överenskommelsen. Har en överlåtelse skett från ett landsting till samtliga kommuner som ingår i landstinget, får kommunerna lämna ekonomiska bidrag till varandra, om det behövs för kostnadsutjämning mellan kommunerna.

17 a § Utan hinder av 16 § första stycket får en kommun om särskilda skäl föreligger träffa avtal om kostnadsansvar för insatser enligt 9 § för en en-

skild som genom insats enligt 9 § 8 eller 9 inte längre är eller inte kommer att vara bosatt i kommunen. Sådant avtal får träffas med en annan kommun eller med en enskild vårdgivare i en annan kommun. Lag (2000:1032).